Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

…этэмнай 1921 оной …риин 21-hээ гарана. | № 168 (18491). | 1990 оной июлиин 22, воскресени | Сэн 3 мүн.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЫН ХАЛУУН ХАҺА

…й тэн багаар республикымнай хүдөөгэй ажалшадта ни…үшэр хүндэ саг тохёолдодог. Хонидоо хайшалжа үр… байтар, тэжээл бэлэдхэлгын хаһа орожо ерэхэ, үбһэ …а, силос, сенаж дараһаар байтар, таряа хуряалга … даа. Нилээд лэ хэсүү үе саг тохёолдодог гээшэ ааб …иһээр байтар хура бороон орожо, бүхы юумэ һаа…шье ушар гарадаг. Иимэрхүү эрхэ байдалда эхинһээ …уримтайгаар ажал хүдэлмэреэ эхилһэн коллективүүд …умын урда орожо, һайн үрэ дүнгүүдые түйлажа ур…иг.

…ол тиимэ саг мүнөө хүрэжэ ерэнхэй, коллектив бүхэн …адалаа, арга боломжонуудаа зүбөөр хубаарилжа, жэг…этэйгээр ажал хэрэгээ эмхидхэхэ болоно.

…ла эдэ асуудалнууд партиин обкомдо үнгэрэгшэ гур…агта болоһон зүблөөн дээрэ хэлсэгдэбэ. Партиин гор… болон райкомуудай нэгэдэхи секретарьнар, арадай …дуудай районно Советүүдэй болон тэдэнэй гүйсэдко… түрүүлэгшэнэр, хүдөө ажахыда хабаатай албан зур…дай түлөөлэгшэд зүблөөндэ хабаадаа. Республикын хү…ахын хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай байгша оной түрүү…ахадай жэлэй дүнгүүд, тэдэнэй зунай-намарай үе саг…үүлхэ гол шухала зорилгонууд тухай хөөрэлдөөн зүб…дээрэ болоһон байна.

…хэлэхэб, үнгэрэгшэ хабар, зунай эхин республикымнай …ажахыда таарамжатай байгаагүй, орой болотор хүй… хура бороо хомор байгаа, тиигэбэшье таряашад урдаа … зорилгонуудаа бэелүүлхые ехала оролдоһон байха …мта дээрэ 683 мянган гектар газарта тарилга хэгдэһэн … түсэб 101 процент дүүргэгдэһэн юм. Хабарай шанга …да үлеэгдэһэн гү, али хүйтэндэ хосорһон тарилгын 22 … гектар газарта дабтажа тарилга хэхэ ушар гараа. Эдэ …үдшье зарим газарта намартаа ногоо һолоомо, шэмэ…эл абахаар зелёнко, рапс таригдана.

…оһото ургамалнууд 373 мянган гектар эзэлнэ. Зарим …удай [Загарайн, Сэлэнгын, Хориин, Хяагтын] ажахынууд …ото ургамалнуудые тариха түсэбөө дүүргээгүй, тиихэ…рамхаанай, Хориин районуудай колхоз, совхозууд ку… тариха түсэбөө мүн лэ дүүргэнгүй орхиһон байха юм. …ын технологи эбдэһэн ушарһаа боложо, зарим поли…нууд жэгдэлэгдээгүй, һалхинда үлеэлгээ, муугааршье тарилга хэһэн ушарнууд бии байна.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ хаа хаанагүй бороо орожо, ургасын байдал һайжараа. Теэд сагай уларил саашадаа ямар байхаб! Манай эндэ тэрэнэй тогтууригүй байдагыень анхаралдаа абаха шухала. Эртын хюрууһаа эхилээд, намарай унжагай бороо, эртын саһан гээд яһала ехэ бэрхэшээлнүүд тохёолдодог һэмнай. Иигээд ерэхэдээ, мүнөө зунай сагта үдэр бүхэн үнэтэй гээшэмнай бодото удхаяа харуулна ха юм.

Мүнөөдэрэй гол шухала асуудал — үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ мүн. Урдань Сурхарбаанай һүүлээр үглөөдэрынь үбһэндөө гарадаг байһан аад, мүнөө жэлдэ хабартаа хүйтэрһэнһөө боложо, ногооной үшөө ургахые хүлеэһэн ажахынууд олон, теэд энэ унжагайралга эндүүтэй гэжэ һануулха шухала. Байгша ондо миллион хахад тонно шэмэтэ тэжээл, тэрэ тоодо ороохо таряанай зүйлнүүдээр 700 мянган тонно сенаж, дарахаар хараалагдана. Мүнөө 1 миллион 320 мянган тонно сенаж, силос дараха траншей бии, түсэб дүүргэхын тула энэ шэмэтэ тэжээл хадагалха нүхэ һүбөө бэлдэхэ, барилгануудые түргэн саг соо хэхэ шухала болоод байна.

Ногооной гурил бэлэдхэхэ 196 түхеэрэлгэ ажахынуудта бии. Энэ ажалай мүнөө миин Сэлэнгын, Кабанскын, Бэшүүрэй районуудта эхилжэ байгаа һаа, бусад районууд эхилээдүй шахуу. Июниин 16-най байдалаар республика дотор миин лэ оройдоо 100 тонно гурил бэлэдхэгдээд байна.

Байгша ондо бидэ 500 мянган тонно үбһэ сабшажа һурилхэ түсэбтэйбди, теэд хүйтэн хабарай һүүлээр ган гасуур тохёолдожо, түсэб дүүргэхэнь хэсүү болоод байна. Ушар тиимэһээ ургаһан бүхы ногоо хаа хаанагүй сабшажа абаха, һайн шанартайгаар сомохо, һурилхэ, түсгаар хадагалдаг байранuудта оруулха шухала гэжэ мэдээжэ. Хадалан хээрэ хаа хаанагүй бүһэсөө болохонь бэ гэжэ хүлеэнгүй, набтар, үертэ ородог талмайнуудһаа үбһэ ногоо сабшажа абаха хэрэг анхарагданагүй. Һаяхан ороһон бороогой һүүлээр зарим нюруу газарай хадалан үһанда ороо, саашадаашье хура бороо элбэг байхаар хүлеэгдэнэ. шамдахал саг ерээд байна. Хура бороотой жэлнүүдтэ Загарайн районой ажахынууд үбһэ һэбэрээжэ хатааха түхеэрэлгэнүүдээ дүүрэн хүсэндэнь ашагладаг дүршэлтэй болоһон. Тиихэдэ Сэлэнгын районой колхоз, совхозуудта үбһэ тэжээл хадагалха байрануудые олоор барижа, бүдүүн тэжээлээ һайн шанартайгаар ноосэлдэг дүршэлтэй. Эдэ районуудай ажахынуудта урдынхи жэлнүүдтэ дүршэл тарааха зорилготойгоор уулзалга, суглаанууд үнгэргэгдэһэн гээшэ, теэд эдэ түрүү дүй дүршэлнүүдэй үргэнөөр тараагдангүй мартагдадагынь халагламаар юм.

Ямаршье уларилда үбһэ ногоо һэбэрээжэ, хатааха түхеэрэлгэ Түнхэнэй совхозой урашуул зохёожо, һайн шанартай тэжээл ноосэлдэг болонхой. Иимэ шэнэ онол арганууд ажахы бүхэндэ бии байдаг. Тэдэниие республикын механизаторнуудай дунда үргэнөөр нэбтэрүүлхэ шухала.

Республика доторнай ургаһан бүхы хадалан сабшажа, хуряажа абаха гээшэ хэлсээнгүй бэелүүлэгдэхэ хэрэг, гадна хүршэ областьнуудтай бата найдамтай хэлсээ баталжа, тиишэ эртэһээнь бригадануудые эрхим һайн бэлэдхэлтэйгээр эльгээжэ, үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлхэ эрхэ байдал олгохо хэрэгтэй.

Энэ халуун хаһада техникээ жэншэдгүй хүдэлгэхэ гээшэ амжалтын гол эшэ үндэһэн болохо байна. Харин тиин гэһэй Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Прибайкалиин районуудай ажахынууд һаяхан болотор тэжээл бэлэдхэхэ оньһон техникынгээ оройдоо 70 процент бэлэн болгоод байгаа һэн. Олон ажахынуудта гурил татаха агрегадуудай, бусадшье техникын бүрин дүүрэнээр заһабарилагдажа үрдеэгүй байһые мүнөө юугээр сагааруулхаб! Ушар шалтагаан бэдэрхэдэ, хододоо олдохо, теэд ажал хэрэгэй унжагайралгын хойшолон мэдээжэ ха юм. Запас частьнуудаар болоод түлишэ-тоһодолгын зүйлнүүдээр таһалдуулангүй хангаха хэрэг мүн лэ саг үргэлжын анхаралда байха зэргэтэй.

Ниитын болон хубиин ажахын малда эрхим шанартай тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ гээшэ бүгэдын хэрэг, ушар тиимэһээ хото хүдөө нютагуудай ажалшад эдэбхитэйгээр хабаадаха болоно.

Энэ шухала хэрэгые арадай депутадуудай нютагай Советүүд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, ниитын эмхинүүд эмхидхэн толгойлжо, амжалта хангаха үүлгатай.

Һаяхан бидэ партиин XXVIII съездын хүдэлмэрине анхаралтайгаар ажаглажа, һанаа сэдьхэл зобоомо тобшололнуудые хэбэбди. Мүнөө тохёолдоод байһан бэрхэшээл дүүрэн байдалые дабаха, шадаал һаа түргэн саг соо һайн тээшэнь хубилгаха гэбэл, хүн бүхэн ажалдаа зохёохы ёһоор хандажа, ниитын хэрэгтэ хубитаяа оруулха болоно.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХАНДАЛГА

Литвагай, Латвиин болон Эстониин арадуудта

50 жэлэй саана ажалшадай һунгаһан гүрэнэй засагай түлөөлхы дээдын зургаанууд Литва, Латви болон Эстониие Совет Социалис Республиканууд болобо гэжэ соносхоод, ССР Союзай бүридэлдэ орохо гэһэн шиидхэбэри баталан абаа бэлэй. Хэдэн зуун жэлнүүд соо хүршэ һуужа байһан арадууд харилсаа холбооной болон хамтын ажаһуудалай талаар бэе бэетээ нэгэдээ һэн.

Прибалтикын арадуудай Советскэ Союзай бүридэлдэ оролгонь хүшэр хүндэ үе сагта болоһон юм. Бүхэли жэл соо дэлхэйн хоёрдохи дайн боложо, Европын ехэнхи хубинь фашизмын дарлалта доро оронхой байгаа. Литвагай, Латвиин болон Эстониин арадууд эзэмдэлгын, гитлеризмын бүхы хэрзэгы шэрүүниие бэе дээрээ бодотоор үзэһэн байна. Айхабтар ехэ гээлтэнүүдтэйгээр, оронноймнай бүхы арадуудай хамтын хүсэлэл оролдолгын ашаар Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Илалта түйлагдаа һэн.

Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ Прибалтикын республиканuудта, мүн Союз соомнай бүхыдөө экономическа болон социально-соёлой хүгжэлтэдэ горитой хубилалтанууд түйлагдаа. Үйлэдбэриин хүсэ ехэтэй нөөсэ бии болгогдоо. Эрдэм ухаанда болон һуралсалда урагшаа ехэ алхамууд хэгдээ, национальна өөрыгөө мэдэрэлгэ шэнэ хэмжээндэ гаргагдаа. Эдэ республиканууд Советскэ Союзай экономическа болон социально-политическэ ажабайдалда гүнзэгыгөөр, бүхы талаһаа хамтаран ороо, тэдэнэй уласхоорондын нэрэ хүндэ бэхижээ, дэлхэйн ажахынь болон соёлойнь харилсаанууд бүри үргэн болоо.

Тэрэл зуура өөрынгөө гэр соо сэбэр байлгаха талаар бидэнэрэй эхилһэн ажал ябуулгын ашаар өөрынгөө бодолнуудые болон мэдэрэлнүүдые нюунгүйгөөр хэлэхэ, харуулха, совет хамтын бүлэ соохи харилсаануудые һайн тээшэнь хубилгаха, манай олонациональна гүрэниие шэнэдхэхэ талаар өөһэдөө шиидхэбэри абаха болоторнай нилээд олон жэлнүүд хэрэгтэй байшаба. Табан жэлэй саана эхилэгдэһэн хубилган шэнэдхэлгые бүхы оромнай, арад бүхэмнай олон бэрхэшээлнүүдые дабажа, амин шухала хэрэгнай гэжэ мэдэрһэн байха юм.

Арад бүхэнэй харилсаа холбоонойнгоо, хамтаралгынгаа, аюулгүй байдалайнгаа бата бэхи байһанай, бүхы һайн юумые өөртөө ашатайгаар хэрэглэжэ, хүршэ ёһоор хамтынгаа ажабайдал байгуулха арга боломжо нэн түрүүшынхиеэ бидэнэртэ олгогдобо гээшэ. Эдэ зорилгонуудые түйламаар. Тэдэниие дүүргэхэ замдамнай шиидхэгдэшэгүй асуудалнууд үгы юм. Тиихэдээ хубилган шэнэдхэлгэ хадаа гансал гэдэргээ хаража сэгнэхэ ямар нэгэ хугасаа бэшэ, харин ерээдүйн эли тодоор харагдаха үндэр гээд ойлгожо, һанажа ябаха ёһотойбди.

Зүб даа, шэнэдхэлгэ хүшэр хүндөөр урагшаа дабшана, догманууд болон хуушарһан бодомжолгонууд шанга тэмсэл соо дабагдана. Тиимэһээ бэе бэеэ ойлголсолго, дэмжэлгэ, харилсалга, бии байгаа нөөсэнүүдэй хамтадхалга, интеллектуальна болон оюун ухаань бодолой баялигуудаар андалдалга, ганса нэгэ хүнүүдэй бэшэ, мүн арадуудай бэе бэеэ хүндэлэлгэ энэ оршон байдалда тон хэрэгтэй. Мүнөө та бүгэдэндэ хандажа байхадаа, хэрэг бүтээмжэтэй ниитын зүбшэн хэлсэлгэдэ, хөөрэлдөөндэ уринабди. Энэ хадаа орондомнай мүнөө тон хэрэгтэй ха юм.

Латвиин, Литвагай болон Эстониин хүдэлмэришэдтэ, таряашадта, интеллигенцидэ, ветерануудта болон залуушуулда һайн һайхан байдал, жаргал хүсэжэ, амар мэндээ хүргэнэбди, манай хамтын хүшэр хүндэ түүхэдэ срохо заяатай байһан гайхамшагта һайндэрнүүдээр амаршалнабди. Бэеэ дааһан социалис гүрэнүүдэй нэгэдэлдэ адли эрхэтэйгээр хабаадалсалгын үлүү һайн талануудые национальна сүлөө хүгжэлтэтэй нэгэдүүлжэ, тон зүб замаа шэлэхэдэмнай харюусалга болон һайн бодомжо тон хэрэгтэй. Эдэ зорилгонуудые түйлаха замыемнай Союзай шэнэ хэлсээ баталалга нээхэ ха юм.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум.

ЗАМБУУЛИНҺАА МЭДЭЭСЭЛ

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). Астрофизическэ шэнжэлэлгэнүүд, технологическа болон биологическа туршалганууд Анатолий Соловьевой болон Александр Баландинай үнгэрһэн долоон хоногой хүдэлмэриин программада оруулагдаһан байба.

«Кристалл» модулиин газаа талада тодхогдоһон эрдэмэй аппаратурын туһаламжаар рентгенэй болон гамма-нейтронно туяаралга замбуулинай дайда соо шэнжэлэгдэһэн байха юм.

«Зона-03» гэжэ технологическа шэнэ түхеэрэлгэ ашаглажа эхилхэ талаар хүдэлмэри экипаж хээ. Замбуулинай оршом соо энэ түхеэрэлгын туһаламжаар полупроводниково айхабтар сэбэр материалнууд абтаха аргатай юм. Июлиин 18-да түрүүшын шудхалга хэгдэбэ.

Июлиин 20-до космонавтнууд медицинскэ шэнжэлэлгэнүүдые хэбэ. Субботодо болон амаралтын үдэр космонавтнууд амарха.

ХАМТЫН ПЛЕНУМ

КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой болон партиин Железнодорожно, Октябрьска, Советскэ райкомуудай хамтын пленум боложо, «Городской партийна организациин ерээдүйн байгууламжа тухай» болон эмхидхэлэй асуудалнуудые хаража үзэбэ.

Партиин Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь **А. С. Коренев** түрүүшын асуудалаар мэдээсэл хэбэ. Тиихэдээ городской партийна организациин ерээдүйн байгууламжада хабаатай тон шухала асуудалнууд тухай хэлэһэн байха юм.

«Электромашина» заводой парткомой секретарь **В. С. Гущин**, СССР-эй АН-ай Сибириин отделениин Буряадай эрдэмэй түбэй партийна организациин секретарь **Н. А. Лекскинов**, авиазаводой парткомой секретарь **Л. А. Качин**, хэлхээ холбооной үйлэдбэриин-техническэ управлениин экономист, партийна организациин секретарь **В. Н. Степанова**, түргэн туһаламжа үзүүлдэг больницын ахамад врач **А. Б. Ербактанов**, КПСС-эй обкомой партийно-эмхидхэлэй болон кадрова хүдэлмэриин таһагые даагша **В. Р. Булдаев**, Буряадай хүдөө ажахын институдай парткомой секретарь **Б. Ц. Боржонов**, стандартизациин болон метрологиин Буряадай лабораториин начальник **Ю. В. Музыка**, «Бурятводоканал» нэгэдэлэй генеральна директор **Л. А. Ткаченко**, партиин болон ажалай ветеран **Т. Н. Санжиева**, Буряадай багшанарай институдай парткомой секретарь **Д. Д. Хуташкеев** гэгшэд пленумэй үзэмжэдэ табигдаһан асуудалаар үгэ хэлэһэн байна.

Партиин горкомые гү, али райкомуудые үлөөхэ гү гэһэн асуудалаар дуугаа үгэлгэн болоо. Тэрэнэй дүнгөөр партиин горкомые үлөөхын түлөө 23 хүн, КПСС-эй райкомуудые үлөөхын түлөө 97 хүн дуугаа үгэбэ. Тус асуудал байгша оной июлиин 28-да болохо КПСС-эй обкомой ээлжээтэ пленум дээрэ эсэслэн шиидхэгдэхэ юм.

Пленум эмхидхэлэй асуудал хаража үзөө. Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой коллективэй гүйлтые хараада абажа, А. С. Кореневые партиин горкомой нэгэдэхи секретариин уялгануудһаа сүлөөлһэн байха юм. КПСС-эй горкомой нэгэдэхи секретариин уялгануудые дүүргэхыень горкомой секретарь Н. И. Васильевта даалгагдаба.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар пленум тогтоолнуудые баталан абаа.

Партиин Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь **Л. В. Потапов** пленумэй хүдэлмэридэ хабаадалсажа, үгэ хэлэһэн байна.

ҮБҺЭНДӨӨ ОРОБО

…ша ондо ниитынгээ адуу…да элбэг тэжээл нөөсэл…ар Хурамхаанай райо…ахынууд бэлэдхэлэй ехэ …эри ябуулһан байна. Эдэ… мүнөө жэлдэ бүхыдөө …тонно үбһэ, 17842 тонно … 17390 тонно силос, 2140 … витаминтай ногооной гу…088 тонно корнеплод нөө…гэхэ гү, али нэгэ услов…н бүхэндэ 15 центнер тэ… единицын хэмжээнэй тэ…бэлэдхэхэ түсэбтэй юм. …раа зорилгоёо хэрэг дээ…бэелүүлхын тула сэлмэг …үдэй час, минута бүхэ…зүбөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй болоно бшуу. Энэ талаар КПСС-эй райком, арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдком районойнгоо бүхы хүн зондо хандажа, тэжээл бэлэдхэлгэдэ гарта һабартаараа бултадаа хабаадалсахыень уряалһан байна.

Хурамхаанай совхозой тэжээл бэлэдхэгшэд нэгэ условно мал бүхэндөө дунда зэргээр 15 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй тэжээл нөөсэлхэ гэһэн һайшаалтай үүсхэл район дотороо гаргаба. Эдэнэрэй энэ үүсхэлыень бэшэ совхозууд халуунаар дэмжэн абаа.

Энэ ажахы эдэ үдэрнүүдтэ үбһэндөө оробо. Звено бүхэндэ хэды шэнээн тэжээл нөөсэлхэ тушаа тусхай даабари үгтөө, ажалайнь түлбэри бэлэдхэгдэһэн тэжээлэй шанарһаань сэхэ дулдыдахаар зохёогдоо. Үбһэшэдэй ажалайнь дүн долоон хоног бүхэндэ согсологдожо байха юм.

Харюусалгатай хаһын үедэ совхозой малшад, үйлэдбэриин ветеранууд олоороо хабаадалсаха байна.

Мүнөө эндэ үбһэшэдэй 15 звено байгуулагдаба. Тэрэнэй гурбаниинь оньһожоруулагдамал, 12-нь морин болон гар хажууршадай звенонууд болоно.

Эдэ коллективүүдтэ бүхыдөө 132 хүн хабаадалсаха юм. Тэдэнэртэ 53 трактор, 6 пресс, КУН-10 түхэлэй 4 агрегат даалгагдан үгтэнхэй. Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэ звено бүхэндэ партийно-комсомолой бүлэгүүд хүдэлхэ байна. Иигэжэ хурамхаанайхидай энэ жэлдэ ажалай 45 үдэрэй хугасаа соо бүхыдөө 4778 тонно үбһэ, 1500 тонно силос, 2000 тонно сенаж, 3500 тонно витаминтай ногооной гурил, 500 тонно корнеплод нөөсэлхэ гэһэн даабарияа хэрэг дээрэнь бэелүүлхэнь дамжаггүй.

Аренднэ онол аргаар хүдэлдэг А. С. Кожевинэй ударидадаг звеногой гэшүүд мүнөө түрүүшын зуугаад центнер гранула гаргаба.

Т. ДАНЧИНОВ.

Тэжээл бэлэдхэгшэдэй анхаралда

ШАНАР, ҮШӨӨ ДАХИН ШАНАР

…ө ажахынуудта үбһэ тэ…бэлэдхэлгын халуун хүдэл…ы хаһа орожо байна. Ган …ай тохёолдоһон нютагууд…шалангай, илангаяа тари…ургамалнуудай ургасын … муушаг байгаашье һаань, …ликын олохон ажахынууд …амаг, уһалагдадаг газа…бгоо сабшажа эхилэнхэй.

…оогоор хэлэбэл, мал ажа…хы һалбаринуудай хубки … шиидхэхэ, эгээл харюу…ай хүдэлмэриин хаһа му…обо. Нэн түрүүн бүхы ар…ломжо хэрэглэжэ, габша…ангаар хүдэлөөд, шадаал …э, илангаяа һайн шанар…жээл бэлэдхэһэнһээ мя…үн болон бусад продук…ээгэр абтаха, бүхы адуу…н гарза хоролтогүй үбэл…дэхэ, түл түрэсэшье … түлжүүлэгдэхэ, эсэстээ …ниие эдеэ хоолой зүйл…э хангалга һайжаруулаг…айна.

…эй жэлнүүдтэ манай кол…совхозуудта һайн шанар…шэмэтэй тэжээл — сенажай … бэлэдхэгдэдэг болоһоной … малай тэжээлэй рацион … тэды дээшэлүүлэгдээ. …ай ашаар үнеэдэй һү шэ…ла нэмээгдэжэ, мяха абал… зарим тэды ехэ боложо

…эй хамта тиимэ шэмэ… шанар һайнтай тэжээл … бага бэлэдхэгдэнэ. Илан…ба II классай шанартай … сенаж, силосэй дутамаг …ээ бүхы малай ашаг шэ…наһанда хүрэмөөр дээ…гүй бшуу.

…ублика соо мүнөө табиг… байһан программын … хүн зониие мал ажалай …тнуудаар хангалгые ой…—2 жэлдэ эрид һайжа…н тула бүри 1990 ондо … шанарайнгаа хэмжээгээр … мянган тонно тэжээлэй …цэ болохо элдэб янзын, …аяа протеин элбэгтэй тэ… бэлэдхэхэ зэргэтэйбди. …най үнгэрһэн жэлэйхиһээ 37 процентээр ехэ байха ёһотой.

Үбһэ тэжээл гансашье ехээр бэлэдхэхэ бэшэ, нэн түрүүн тэрэниие һайн шанартайгаар лэ нөөсэлжэ абаха хэрэгэй али тухай шухала байһаниие иимэ жэшээ дээрэһээ харуулжа болоно. Нэгэдэхи классай шанартай үбһэнэй 1 килограмм бүхэндэ ямаршье классай эрилтэдэ хүрэхэгүй муу шанартай үбһэнэйхиһөө 59 процентээр ехэ шэмэтэй бодосууд байдаг шуу. Бороо хурада угаагдашаһан, харлашаһан, хаташаһан, ужэһэн, буритаһан үбһэ, сенаж эдихэдээл малнай мүртэй ашаг шэмэ үгэхэгүйһөө гадна, үбшэлнэ, үлбэртэнэ ха юм.

Тэжээл бэлэдхэлгын үедэ түрүү онол аргануудые, шэнэ технологи үргэнөөр, илангаяа зүбөөр хэрэглэжэ шадаал һаа, үбһэн, сенаж болон бусад тэжээл шанартайгаар бэлэдхэгдэхэ байна.

Гэбэшье тиимэ арганууд ажахынуудта үшөөл муугаар хэрэглэгдэнэ. Нёдондо республика соо үбһэ тусхай прессүүдээр багсалан уяжа бэлэдхэхэ даабари оройдоол 91,5 процент, нойтон ногоон үбһые хушалта, сарай доро, һүүдэр газарта обоолжо, вентиляторнуудаар үлеэлгэн хатааха даабари миил 0,9 процент дүүргэгдээ һэн. Бүхыдөө дарагдаһан сенажай 76,9 процентнь лэ полимерно пленкоор хушаһан юм. Хура бороотой үедэ гү, али үлүү ехэ шиигтэй ногоогоор силос дарахадаа, тэрэниие шанаржуулха элдэб консервантнуудые холихо даабари ёһоор сахигдадаггүй байгаа.

Эдэ бүгэдэһөөл боложо, нёдондо республика соо шалгагдажа үзэгдэһэн 393,9 мянган тонно силосэй 6 процентнь ямаршье класста хүрэхэгүй байшоо. Мүн шалгажа үзэхэдэ, сенаж гэжэ дарагдаһан 150 мянган тонно тэжээлэйнь 76,9 мянган тоннонь шанарайнгаа талаар сенаж болоогүй, харин муухан силос гэжэ тоологдоо.

Шэмэ, шанар һайнтай үбһэ, сенаж, силос горитойгоор бэлэдхэжэ шадаа һаа, малда эдюулэгдэдэг талха таряан алмагдахэ, эдюулэгдэлэн тэжээлшье ашаяа хүсэд харюулха байна. Муу шанартай, шэмэгүй тэжээл үлүү ехээр гаргашалагдаад, продукци бага абтана. Энээнһээ болоно, нёдондо 194 мянган тонно һү абахын тула аяар 60 мянган тонно тэжээлэй единицэ болохо үбһэ хоол үлүү гаргашалагдаа. Жэшээнь, тэжээлэйнь рационд хэрэгтэй бодосуудай дуталдаһан дээрэһээнь үнеэд жэл соо үгэхэ ёһотой һү шэмынгээ миил 65 процентыень үгэнэ бшуу. Үбэлжэлгын үедэ ажахынуудта һаамхай үнеэн бүхэндэ гол түлэб сүүдхын 5,6 килограмм тэжээлэй единицэ болохо сенаж, силос хүртэнэ гэхэ гү, али 493 грамм болбосорхо протеинтэй тэжээл үгтэдэг. Хэрбээ ойрын жэлнүүдтэ үнеэн бүхэнһөө жэлдээ дунда зэргээр 3000 килограмм (мүнөөнэйхиһөө 716 килограммаар ехэ) һү һаадаг болохын тула үнеэн бүхэндэ сүүдхын 8 килограмм тэжээлэй единицэ, 800 грамм болбосорхо протеинтэй үбһэ хоол эдюулдэг болохо ёһотойбди.

Һайн шанартай, шэмэтэй тэжээл бэлэдхэхын тула юу хэхэ шухала болохоб?

Эрдэм ухаанай, түрүү дүй дүршэлэй түйлалтануудые, шэнэ техникэ, ашагтай технологи зүбөөр хэрэглэжэ шадаа һаа, сенаж, силосэй шанарые эрид дээшэлүүлхэ, сабшагдаһан ногооной үлүү шииг нойтые үгы болгожо, ногоон зандань хатааха арга бии. Жэшээнь, сабшагдаһан үбһые бага һүүрэлгээд, хуряажа, сарай, һарабша доро сомоод, тусхай оньһон түхеэрэлгээр дороһоонь үлеэлгэжэ хатаахада юрын аргаар абаһан үбһэндэ орходоо шэмэ шанарынь 15—20 процент дээшээ байдаг.

Тэжээл болгохоор таригдаһан ургамалнуудай орооһоной һүн эдеэтэй, бага хатуухан болоно байхадань сабшажа, 50—55 процент шиигтэйгээр нухэндэ хэжэ дарахада һайн шанартай ороохото-сенаж болодог. Жэшээнь, обёосой ороохоной һүн эдеэтэй, бага хатуушаг болоно байхада сабшахада хүсэд эдеэшүүлээд сабшаһанда орходоо малда шэмэ үгэхэ, мүн тэжээлэй единицынгээ талаар 20 процент хүрэтэр ехэ байдаг.

Фермэ, бригада бүхэндэ ямар шанартай тэжээл бэлэдхэгдээб, нүхэ траншей бүхэн соохи тэжээл ямар шанартайб гэжэ уридшалан һайса мэдэхэгүй байгаа һаа, шэмээрээ тэнсүүлэгдэһэн таарууу, зүб рацион табижа, малай ашаг шэмыень дээшэлүүлхээр эдеэлүүлхын аргагүй.

Эгээл тиимэһээ энэ халуун хаһада ажахы бүхэндэ тэжээлэй шанарые шалгаха, зүбөөр хадагалха хүдэлмэриие эмхидхэхэ лаборатори, албан байха ёһотой. Тэрээнгүйгөөр тэжээл бэлэдхэлгэдэ ашаг үрэ ехэтэй, түрүү технологи, һайн онол аргануудыешье үргэнөөр хэрэглэхын аргагүй ха юм.

Тэжээл бэлэдхэгшэдэй хүдэлмэриие мал ажалай үрэ дүнгүүдтэй, илангаяа продукци абалгатай бүхөөр холбохо экономическа онол аргануудые хэрэглэхэ гээшэ мүнөө гол шухала. Урдынхидал үбһэшэдэй гү, али сенаж, силос дарагшадай гансал хэмжээгээрээ ехэл тэжээл бэлэдхээд. тэрэнэй шанарта анхарал табидаггүй байһан заншал мүнөө одоолшье огголон орхигдохо ёһотой. Тиимэһээ тэжээлэй шанарай түлөө эрилтэ түрүүшын ээлжээндэ табигдаха болоно. Тиигэжэ шадаал һаа, һайн шанартай, ехэ тэжээл бэлэдхэхэ тэмсэл зэргэ ябуулагдаха ха юм.

Энээнһээл мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ, тэрэнэй өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха, эсэстээ бүхы һалбариин экономическа ашаг үрые дээшэлүүлхэ зорилго сэхэ дулдыдаха байна.

Л. БАДУЕВ,
М. ДУДИН,
Бурятскагропромсоюзай ахамад зоотехнигүүд.

«Сагаан алтаяа» сэбэрээр суглуулая!

ЖЭЛЭЙ ДҮНГҮҮДЫЕ СОГСОЛХОНЬ

Манай ажахы байгша ондо 26700 толгой хонидһоо дүн хамта 890 центнер, 10 мянган хурьгадһаа бүхыдөө 70 центнер нооһо хайшалжа абахаар хараална. Колхозой правлени дээрэ баталагдаһан графигай ёһоор бидэ энэ харюусалгатай хүдэлмэреэ ажалай 17 үдэрэй хугасаа соо дүүргэхээр түсэблэһэн байгаабди. Зүгөөр һүүлэй үдэрнүүдтэ ороһон хура бороон шухала кампанидамнай айхабтар ехэ һаад ушаруулна. Сэлмэг, наратай үдэрнүүдэй тогтоходонь, манай хайшалагшад үдэртэ дунда зэргээр 5000 толгой хонидой нооһыень хиргажа үрдидэг байха юм. Үнгэрһэн неделиин нэгэ үдэр бүришье олон хонидой нооһыень хайшалжа шадаабди. Иимээр хүдэлмэреэ эмхидхэн ябуулаа гээшэ һаа, бидэ харюусалгатай хаһаяа бүришье үсөөн үдэрэй туршада дүүргэхэ аргатай байһанаа мэдэрнэбди.

Ажахы доторнай хонидой нооһо хайшалха талаар дүй дүршэлтэй хүнүүд яһала олон юм. Эдэнэрэй дундаһаа Хушуун-Үзүүрэй отделениин механизатор Б. В. Жамбаловые онсолон тэмдэглэхээр. Тэрэ һүүлэй арбаад гаран жэлэй хугасаа соо энэ кампанида эдэбхитэйгээр хабаададаг байна. Нооһо хайшалха талаар механизатор хүбүүн таба дахин районойнгоо чемпион болоһон габьяатай. Нүхэр Жамбалов мүнөө нооһо хайшалалгын эхинһээ хойшо 800 хониной нооһо хиргаба. Энэ жэлэй харюусалгатай хаһа соо Владимир Тугулдуров һайн үрэ дүнгүүдые түйлажа ябана. Тэрэ үдэртэ дунда зэргээр 120 хониной нооһыень хайшалжа үрдинэ.

Пунктын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй ашаг үрэтэйгөөр хүдэлһэнэйнь ашаар мүнөө 16700 хонидһоо дүн хамта 560 центнер «сагаан алтан» суглуулагдан абтаба. Хонин бүриһөө дунда зэргээр 3,4 килограмм нооһон хайшалагдаһан болоно. Бүхы хонидоо хайшалжа дууһатарнай үшөө дүрбэн үдэр хэрэгтэй юм. Һүүлэй үдэр ороһон хура бороон баһал манай ажалые хойшонь татаба. Арбаад мянган хурьгадые хайшалхадамнай, гурбан үдэр үшөө хэрэгтэй болоно.

Үнгэрһэн малай үбэлжэлгын үедэ үбһэ тэжээлээр хэды ядалсалдажа гараашье һаа, ажахын хонишодой олохон бригаданууд нооһо хайшалха үйлэдбэриингөө даабаринуудые үлүүлэн дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, ахалагша хонишод В. Д. Нагмитовай даадаг бригадын гэшүүд хонин бүриһөө хурьга абаһан, нооһо хайшалха даабарияа 2 центнерээр үлүүлһэн байха юм. Ахалагша хонишон Д. Г. Ивановай отарын хонишод түсэбһөө гадуур 2,5 центнер «сагаан алта» үгөө. Калиновкын отделениһээ М. С. Давыдовай даадаг бригада түлгэ хонидойнгоо нооһыень хайшалуулхадаа, даабарияа 3 центнерээр үлүүлбэ.

Һаяын үдэрнүүдтэ нооһо хайшалалгаяа дүүргэхэдээ, колхозойнгоо бүхы хонишодой энэ жэлэй үрэ дүнгүүдыень согсолхо байнабди.

Н. ЦЫРЕНДАШИЕВ,
Мухар-Шэбэрэй районой «Знамя Ленина» колхозой түрүүлэгшэ.

Хэжэнгын совхозой хонишод «Сагаан алта» суглуулха харюусалгатай хүдэлмэреэ хараалһан болзортоо дүүргэжэ шадаһан байна. Энэ хүдэлмэридэ һургуулиин һурагшад эдэбхитэйгээр хабаадажа өөһэдынгөө бага бэшэ хубитые оруулжа шадаа.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: һурагшад cooһoo эрхимлэгшэ Сергей Мадасов, бэрхэ хайшашадай нэгэн Амгалан Бадмаев.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

СЕКРЕТАРЬНАРАЙ ҺУРАЛСАЛ

Партиин Советскэ райкомой байшан соо районой партийна эхин организацинуудай секретарьнарай ээлжээтэ үдэр үнгэргэгдэбэ. КПСС-эй райкомой хоёрдохи секретарь Г. А. Айдаев энэ үдэрые нээхэдээ, районой социально-экономическа байдал тухай хөөрөөд, партиин XXVIII съезд дээрэ хэгдэһэн Политическэ тоосоое зүбшэн хэлсэе гэжэ дурадхаа.

Секретарьнарай үдэрэй зүбшэхэ зүйлнүүдэй иигээд табигдахые харахада, зүбшүү шэнги байгаа. Хэндэшье мэдээжэ ха юм даа: мүнөө районой эдеэ хоолой, эд бараанай магазинуудта зоной үдэр бүри хэрэглэдэг зүйлнүүд хомор болоо. Иимэ мухардуу байдалһаа гараха талаар партиин райком болон райгүйсэдком ямар хэмжээнүүдые абанаб гэжэ секретарьнар шагнаха дуратай байгаа. Тиин харюусалгата хэдэн хүдэлмэрилэгшэд мэдээсэлнүүдые хэжэ, асуудалнуудтань харюусаһан байна.

Райгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо В. Ц. Данзановта үгэ үгтэбэ. Тэрэ экономикодо гол анхаралаа хандуулаа. Районой промышленна предприятинууд байгша оной хахад жэлэй түсэбүүдые дүүргэхэ хараатай.

Барилгын материалнуудай комбинат 149 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилжэ үрдихэгүй байна. Түймэрэй хойшолон эндэл гаража ерэнэ. Капитальна барилга муугаар ябуулагдана. Подрядна хүдэлмэриин 70 процентнь бэелүүлэгдээд байна. Тиихэдэ һаяын сагта шефтээ абаһан «Пригородный» совхоздо туһа хүргэхэ арга боломжонуудаа бэдэрхэ хэрэгтэй гэжэ В. Ц. Данзанов хэлэбэ.

Удаань райгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо Г. Д. Галсанова, Улаан-Үдэ хотын 1-дэхи продторгын директор М. В. Разуваева эдеэ хоолой асуудалнууд тухай хөөрэбэ. Һүн бии болохо гэжэ тэдэ найдуулба. Зүгөөр мяхан элбэгжэхэгүй. Юуб гэхэдэ, хүдөө нютагуудта мяхан багаар тушаагдана. Шубуунай мяхан ехэ болгогдожо эхилээ. Сай, саахар бии. Хилээмэн тухай асуудал хүндэ байдалтай. Һайн шанартай хилээмэ барихын тула шэнэ, һайн завод хэрэгтэй гэжэ тэмдэглэгдэбэ. Гурил, талхан үгы. Урьһаар талха абажа худалданабди гэжэ сэхэ хэлэгдээ. Краснодарай хизаар манда яблока худалдахаяа арсаа.

Партиин райкомой үзэл сурталай таһагые даагшын орлогшо В. Н. Князькина партийно-политическэ һуралсал тухай хөөрэбэ. Энэ һуралсалые гуримтайгаар эмхидхэхын тулада ниитын һанамжын түб бии болгохо байгаа гэжэ дурадхаба. Тиихэдэ пропагандистнуудай кадрнуудта, залуушуулда гол анхаралаа хандуулха хэрэгтэй гэжэ һанамжалба.

Эб найрамдал хамгаалгын комитедэй ба эб найрамдалай совет жасын Буряадай республиканска отделениин түрүүлэгшын орлогшо В. Б. Базаров үгэ абаба. Эб найрамдалай жасада һайн дураараа мүнгэ оруулдаг коллективүүд жэл бүри үсөөрнэ гэжэ тэрэ һанаагаа зобобо. Тус жасада сугларһан мүнгэн манда хүдэлһэн хүнүүдтэ салин болгогдон түлэгдэнэгүй, бултадаа шахуу үхибүүдэй, наһажаал, үбшэн зоной аша туһада үгтэнэ. Һүүлэй үедэ интернациональна хани барисаанай клубуудые, ветерануудай организацинуудые, сэрэгэй-патриотическа клубуудые байгуулгада бага бэшэ мүнгэ гаргашалнабди гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Хоёрдохи асуудалаар КПСС-эй обкомой секторые даагша И. Л. Федотов үгэ хэлэһэн байна. «КПСС-эй XXVIII съездэ КПСС-эй Центральна Комитедэй Политическэ тоосоон ба партиин зорилгонууд» гэһэн М. С. Горбачевой элидхэл тухай өөрынгөө хэдэн һанамжануудые сугларагшадай анхаралда табиба.

Энэ элидхэл соо һайн һайхан олон зорилгонууд табигдаа. Зүгөөр тэдэниие ямар аргаар бэелүүлхэб гэжэ заагдаагүйнь харамтай байна гэжэ партиин обкомой секторые даагша һанамжалба. Тиимэһээ энэ элидхэлые уншаад, олон харюунуудые олохын орондо бүри олон асуудалнуудтай болоод үлэнэш. Гэбэшье шухала асуудалнуудаар тон һайн бодолнууд хэлэгдээ. Жэшээнь, манай экономико зөөри эдлэлгын олон янзын түхэл маягуудта үндэһэлһэн байха зэргэтэй гэһэн бодол угаа шухала. Энээнһээ уламжалхада, үмсын зөөри байха гэжэ арсагданагүй гээд ойлгомоор.

Элидхэл «зүүнэй» болон «баруунай» тала баригшадай һанамжануудһаа халижа, дунда талын бодомжо баримталаа гэжэ ажаглахаар. Тиимэһээ хуушанайхяараа арадаа гурбан анги: хүдэлмэришэн, таряашан болон интеллигенци болгожо хубаагаа. Эдэ бүгэдэ партиин обкомой бэшэ, харин минии өөрын һанамжанууд гэжэ ойлгогты гээд үгэ хэлэгшэ сугларагшадта хандаһан байна.

Түрүүшын асуудалаар ехэ сагаа һалгааһан тула секретарьнар партиин съездын дүүрэһэн хойно дахин сугларжа, съездын шиидхэбэринүүдые зүбшэн хэлсүүжэбди гэжэ дурадхаба. Тиимэһээ секретарьнарай ээлжээтэ һуралсал харюусалгата хэдэн хүдэлмэрилэгшэдтэй юрын уулзалга болоод дүүрээ. Мүнөөнэй шухала асуудалнуудаар һанамжануудаа андалдалга болосгүй.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ.

ПРОФСОЮЗАЙ ОБКОМОЙ ПЛЕНУМ

Соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой IV пленум һаяхан болобо.

Госкомиздадай түрүүлэгшэ В. Д. Раднаев «Ажалша коллективүүдые социальна талаарнь хүгжөөлгын асуудалнуудые шиидхэхын тула Госкомиздадай ажахын ба профсоюзай органуудай хүдэлмэри тухай» элидхэл хээ, һалбариингаа ажалша коллективүүдэй һуудал байдалые хүгжөөхэ талаар ажахын ба профсоюзай органуудай ямар хүдэлмэри ябуулжа, эндэ ямар дутуу дундануудай ушаржа, эдэ бүгэдые усэдхан зайсуулхын тула ямар хэмжээ ябуулгануудай бэелүүлэгдэжэ байһан тухай элидхэлшэ тогтожо хэлэбэ.

Кабанскын районой профсоюзай комитедүүдэй һалбариин соведэй түрүүлэгшэ Л. К. Водовозова, республикын номой наймаанай профкомой түрүүлэгшэ Л. Е. Иванова, соёлой министрэй орлогшо Э. Н. Петрова, республикын киновидео нэгэдэлэй директор П. Д. Марзаев, «Буряад үнэн» газетын редактор Р. Б. Гармаев, «Северный Байкал» газетын радио-эмхидхэгшэ, Хойто-Байгалай районой профсоюзай комитедүүдэй соведэй түрүүлэгшэ С. И. Акимова, соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ А. М. Майорова гэгшэд элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан байгаа.

Удаань пленумдэ хабаадагшад соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай XII съездэ делегадуудые һунгаба.

Профсоюзай обкомой президиумэй гэшүүн, М. Горькиин нэрэмжэтэ гүрэнэй республиканска научна библиотекын директор И. И. Петухова Зүүн Сибириин үргэн ехэ нютагһаа профсоюзуудай XIX съездын делегадта кандидадаар һунгагдаа.

Россин дулдыданги бэшэ профсоюзуудай федерацида ороно тухай тогтоол баталагдан абтаһан байха юм.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

АРГА БОЛОМЖО БИИ, АШАГЛАХА ХЭРЭГТЭЙ

Мүнөө үедэ социальна асуудалнуудай али нэгэнэйнь хэр хурса байһые яагаад сэгнэхэ ёһотойб. Засагай зургаануудта ородог мэдүүлгэ, бэшэгүүдэй, гомдолнуудай тоогоор абажа харабал, айлнуудай гэртэ телефон табюулга тон ореео хэрэг болоно. Республикын ниислэл хотодо 34 мянга гаран хүн иимэ ээлжээндэ байна. Тэрэ тоодо Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай 2000 инвалид болон хабаадагшад ороно. Байгша оной январиин 1-нэй статистическэ дүнгүүдые харахада, хотын хүн зониие телефоноор хангалгаар Россин Федераци дотор 70-дахи һуури эзэлнэбди. Гэхэ зуура саашадаа телефон табюулха дуратай хүнүүдэй тоо улам олошорхо янзатай.

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада хотын АТС-үүдтэ телефоной номернууд хоер дахин олошоруулагдаа һэн. Тиигэжэ хүн зоной гэртэ телефон тодхолго 2,1 дахин ехэ болоһон байна. 10—15 жэлэй саана городской телефонно станциие иигэжэ хүгжөөбэл, иимэ ехэ ээлжээн байхагүй һэн. Теэд хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэ уридшалан шэнжэлжэ шададаггүймнай эндэ элеэр мэдэрэгдэнэ гээшэ. Октябрьска райондо 1970 гаран онуудаар 3-дахи АТС-эй ашаглалгада тушаагдахада, хүн зонһоо телефон табюулха мэдүүлгэнүүдэй үсөөн ороһонһоо боложо, тус станциин хүсэнүүд хэдэн жэлэй туршада гүйсэд хүгжөөгдөөгүй. Тиин городской телефонно станциин хүдэлмэрилэгшэд хүн зоной гэртэ телефон табиха тухай соносхол хэблэлдэ толилхо баатай болоо һэн.

Харин мүнөө шэнэ станцинуудай ашаглалгада үгтэхэ бүри ээлжээндэ байгшадай тоо улам олошорно. Жэшээлхэдэ, арбан хоердохи табан жэлэй туршада айлнуудай гэртэ 13,5 мянган телефоной тодхогдобошье, ээлжээндэ байгшадай тоо 1,7 дахин олон болоо. 4-дэхи, 7-дохи телефонно станцинуудай хүдэлгэгдэжэ эхилхэдэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай инвалидуудай, хабаадагшадай гэртэ 2500 телефон тодхогдобошье, тэдэнэрэй ээлжээн улам олошороо, 5-дахи АТС-эй техническэ байшангай барилгын эхилхэдэ, Восточный тосхондо ажаһуудаг дайнай ветерануудһаа 250 гаран мэдүүлгэ ороо. Тус байшангай баригдажа эхилээдүй байхада, эндэ иимэ ээлжээн байгаагүй юм.

Һүүлэй үедэ городской станциин абонентскэ таһагта гомдол олоор орожо, энэ асуудал шиидхэлгэ улам ореео болоно. Станциин хүдэлмэрилэгшэд телефоной номернуудые зүбөөр хубаарилнагүй гэжэ, гомдолнуудые шэнжэлхэдэ, һанахаар. Үнэн дээрээ тус һалбариие олон жэлэй туршада хүгжөөнгүй байлга иимэ хойшолонгой гол шалтагаан болоо бшуу. Гадна Улаан-Үдын горгүйсэдком телефонно станцинуудые барилгада ёһотой анхарал хандуулдаггүй байгаа.

Хүн зониие телефоноор хангаха асуудалые шиидхэхын тула хэдэн бэрхэшээлнүүдые дабаха хэрэгтэй болобо. 10 мянган номерой телефонно сетьтэй шэнэ АТС барилга инженерно орёо барилгануудай тоодо ородог юм. Барилгын эхинһээ эсэс хүрэтэр 5 жэл хэрэгтэй болодог. Тиимэһээ энэ үе соо телефоной номернуудые зүбөөр хубаарилха асуудалые шиидхэхэ шухала. Тиихэдээ мэдүүлгэнүүдэй ороһон ээлжээнэй ёһоор хубаарилха хэрэгтэй. Үгы гэбэл, хүн зонһоо гомдолнууд ороһоор лэ байха. Мүн номернуудые хубаарилхадаа ээлжээгүйгөөр телефон табюулха эрхэтэй хүнүүдые (хүндэ үбшэнтэй, габьяатай хүнүүд) хараалха ёһотой. Иимэ хүнүүдэй тоо жэлһээ жэлдэ олошорно гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Хүн зон номер хубаарилгын гурим һайн мэдэнгүй, элдэб шатын хүтэлбэрилэгшэдтэ гомдол бэрина. Имагтал ээлжээнэй хазагайруулагдаһан байбал, тэдэнэртэ туһа хүргэжэ шадаха байна. Гэбэшье иимэ ушарнууд тон үсөөн үзэгдэнэ. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, Хэлхеэ холбооной министерствын тогтооһон хүнгэлэлтэнүүдэй ёһоор Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай инвалидууд, фронтын ара талада ажаллаһан хүнүүд, нэгэдэхи группын инвалидууд ээлжээгүйгөөр телефон табюулха эрхэтэй. Харин дайнай һүүлээр габьяата ажалайнгаа түлөө шагналда хүртэһэн хүнүүдтэ, хоёрдохи группын инвалидуудта иимэ хүнгэлэлтэ хэгдэхэ ёһогүй юм.

Тиимэһээ шэнэ АТС-үүдые ашаглалгада оруулха үедэ телефоной номер социальна үнэн зүб гурим баримталан хубаарилга ехэ хүшэр хүндэ хэрэг болоно. Олон тоото гомдолнууд, мэдүүлгэнүүд энээниие гэршэлжэ үгэнэ. Хэблэл, радио, телевидени, хиналтын органууд энэ асуудалда мүн лэ горитой анхарал хандуулна.

Һүүлэй үедэ городской телефонно станци тус асуудалые гуримшуулан шиидхэхын тула бага бэшэ хүдэлмэри ябуулна. Мүнөө депутатска комиссиин суглаан дээрэ телефоной номер хубаарилагдажа баталагдана. Тиин тус комиссиин шиидхэбэридэ хүн зон хүндэтэйгөөр хандадаг болоо бшуу. Гадна шэнэ нормативна документнүүдэй ёһоор ээлжээ гуримшуулхада элдэб хубилалтанууд оруулагдадаг байна. Энээнһээ уламжалан, заримдаа телефоной номер хубаарилгада этигэхэгүй ушарнууд үзэгдэнэ. Иимэ ябадалай үзэгдэхэгүйнь т[...] ГТС-эй хүтэлбэрилэгшэд эдэ бүхы хубилалтанууд тухай хүн зондо мэдээсэжэ, ойлгуулжа байха ёһотой. Энэ[...] лэл, радио, телевидени хэрэглэжэ боломоор юм. Тиигэбэл элдэб хоб [...] гомдолнууд орохогүй жэшээтэй.

Улаан-Үдэдэ албан зургаануудай хэдэн мянгаад телефон тоологдоно. Тус албан зургаануудай хэлхеэ холбоошод СССР-эй Хэлхеэ холбооной министерствын нормативна документнүүдые хазагайруулан ээлжээгүйгөөр элдэб хүнүүдэй гэртэ телефон табихада, мүн лэ гомдолнууд ородог гээшэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай инвалидуудые, хабаадагшадые телефоноор хангалга хүндэ хүшэр хэрэг байһаар. 4-дэхи, 7 дохи, АТС-үүдэй ашаглалгада үгтэхэдэ, ээлжээндэ байһан ветерануудай эрилтэ хангагдаа һэн. Гэбэшье энэ хугасаа соо үшөө олон ветеранууд ээлжээндэ ороһон байха юм. Дайнда хабаадагшадай олонхинь хубиин гэрнүүдһээ бүридэһэн тосхонуудта ажаһууна. Городой хүгжэлтын гол проектын ёһоор дүтын сагта иимэ гэрнүүд задалагдажа абтахаар хараалагдана. Мүн телефонно сеть эдэ тосхонууд хүрэтэр татаха гэхэдэ, кабель дуталдана. Тиимэһээ эндэ таксофонууд тодхогдохо байна. Гэбэшье городской телефонно станциин хүтэлбэрилэгшэд горгүйсэдкомтой суг хотын модон гэрнүүдтэй микрорайонуудые телефоноор хангаха асуудалые шиидхэхэ болоно.

Иигээд харахада, телефоноор хангагдасаар Россин дунда зэргын хэмжээндэ хүрэхын тула нилээн ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ болоно. Теэд иимэ арга боломжо бии гээшэ гү? Тохёолдоһон байдалые һайжаруулхын тула арбан гурбадахи табан жэлэй туршада хүн зоной гэртэ телефон тодхолго үшөө 2,5 дахин олошоруулха хэрэгтэй. Энээнэй тула ерэхэ табан жэл соо шэнэ станцинуудые ашаглалгада оруулжа, 49 мянган номероор нэмэхэ шухала. Тиигэжэ байгша оной эхиндэ ээлжээндэ байһан хүнүүд бултадаа телефоноор хангагдаха зэргэтэй.

Гэбэшье энэ түсэб бэелүүлгэ арадай депутадуудай городской Соведһээ ехэтэ дулдыдаха байна. Харин хараалагдаһан түсэбые сүм бэелүүлхэ материальна арга боломжо бии гээшэ. Мүнөө 4-дэхи АТС-эй байшан соо 10 мянган номерой 6-дахи телефонно станциин түхеэрэлгэнүүд хабсаргагдана, тэрэнэй сетьнүүд баригдана. 1991—1992 онуудта тус станциин үйлэдбэриин хүсэнүүд ашаглагдажа эхилхэ. 10—10 мянган номертой 5-дахи АТС-эй (авиазаводой микрорайон), 25-дахи, АТС-эй (ЛВРЗ-гэй микрорайон) байшан байгша ондо баригдажа, түхеэрэлгэнүүд хабсаргагдажа эхилхэ ёһотой. Шухала эдэ объектнүүдэй барилгын ябаса харахада, энэ хүдэлмэри саг сооогоо хэгдэхэ гээд ойлгохоор.

20 мянган номертой 1-дэхи телефонно станци 1995 ондо ашаглалгада оруулалга энэ һалбари хүгжөөлгэдэ онсо һуурь эзэлхэ юм. Юуб гэхэдэ, ниислэл хотын Советскэ районой хүн зониие телефоноор хангалга һайжаруулагдаха. Мүн городууд хоорондын автомат телефонно станци (АМТС) хүгжөөлгын хоёрдохи шата болохо юм. Тиигэжэ ороной хото городуудтай, тосхонуудтай бата хэлхеэ холбоо тогтооха арга боломжо олгогдохо байна. Мүнөө телефонуудай олошорхо бүри ороной бусад хотонуудтай автомат аргаар хэлхеэ холбоо тогтоолго хүшэр болонхой. Уламжалан хүдэлгэгдэжэ байгаа АМТС-ые һэльбэн шэнэлхэ хэрэгтэй. Имагтал 1-дэхи АТС-эй техническэ байшангай ашаглалгада тушаагдахада, һэльбэхэ арга олдохо байна. Энэ байшан барилгын нормативна болзор — хоёр жэл юм. Теэд «Бурятстрой» нэгэдэлэй барилга-хабсаралгын 4-дэхи управлени тус байшангые гурбадахи жэлээ барижа байнхай. Сметээр хараалагдаһан барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хахадһаа бага хубинь энэ хугасаа соо хэгдээ. Горгүйсэдком станциин барилгада, урда мэтэ, ёһотой анхарал хандуулнагүй. Ерэхэ жэлэй гурбадахи квартал соо эндэ түхеэрэлгэнүүдые хабсаргажа эхилхээр бүри дүүрэн хэмжээнүүдые тэдэнэр абаха ёһотой. Октябрьска районой хүн зониие телефоноор хангаха талаар гээгдэлһээ гарахын тула 1991—1993 онуудта 43-дахи кварталда 10 мянган номертой 34-дэхи АТС-эй техническэ байшан бариха хэрэгтэй. Тус станциин сметнэ сэн гэхэдэ, 720 мянган түхэриг юм.

Хэнэйшье мэдэһээр станцинуудай техническэ байшан удаан саг соо бариһанһаа боложо, энэ һалбари муугаар хүгжөөгдэнэ. Мүнөө барилгашадай оролдолгоор (тэрэ тоодо авиационно, локомотив-вагон заһабарилгын, шэлэй заводуудай, авиапредприятиин) 1991—1992 онуудта энэ гээгдэл усадхагдаха ёһотой. Хэлхеэ холбооной үйлэдбэриин техническэ управлениин коллектив энэ үедэ электронно түхеэрэлгэнүүдээр, кабельна продукцяар хангаха хүнгэн бэшэ хэрэг бэелүүлхэ болоно.

Арбан гурбадахи табан жэлдэ мүнгэн зөөри дуталдажа, АТС-үүдые хүгжөөлгэдэ һаад ушаруулжа магад. Хэлхеэ холбооной объектнүүдэй барилга түбһөө мүнгөөр һомологдожо, баригдадаг байһан гээшэ. Харин ажахы эрхилэлгын шэнэ эрхэ байдалда банкын урьһаар үгэһэн мүнгөөр һомологдохо юм. Тиигэжэ хэлхеэ холбоошод абаһан ашаг олзоһоо үри шэриеэ түлэхэ бо[...] телефонно сетьнү[...] лалга гарзатай юм[...] дэ, нэгэ номер [...] оруулалгын өөры[...] 700 түхэригтэ юм. [...] гэртээ телефон та[...] ла 100 болон тэрэ[...] мүнгэ түлэнэ.

Станцинуудта [...] коммутационно эл[...] хеэрэлгэнүүд урда[...] үнэтэй болоо. Га[...] ни гүрэнһөө урьн[...] 8 миллион түхэри[...] гүй байһаар. Иимэ[...] далда АТС-үүдэй [...] гэдхэжэ шадахагүй[...] барилга түргэдхэх[...] равлени гүрэнэй, н[...] жедүүдһээ мүнгэ а[...] тэдэнэрэй ашаг о[...] тохолгодо хүнгэлэ[...] дэхэ болоно.

Промышленна [...] нууд өөһэдынгөө [...] шэдэй ажаһуудаг [...] телефоноор хан[...] үүргэ үзүүлхэ ша[...] рятагропромсоюз[...] прияти, шэлэй з[...] АТС-эй подстанци[...] ническэ байшан б[...] гэбэл, 1991—1992 [...] лэй заводой, Соко[...] тосхонуудта теле[...] эхилхээр болохо. [...] тосхондохи сэрэг[...] авиа-заһабарилгын [...] тэлбэрилэгшэд энэ[...] баадалсахаяа арса[...] микрорайонуудые [...] хангаха арга олго[...] мотив-вагон заһаба[...] ационно заводууда[...] рилэгшэд хэшээл[...] гаргажа, 5-дахи, 2[...] үүдэй техническэ [...] дые байгша ондо [...] тушаахань. Ави[...] өөрынгөө мүнгэ з[...] барина гэжэ тэмдэ[...]

Улаан-Үдэдэ АТ[...] рилгын программа[...] һэтэй юм. Тус прог[...] шатайгаар бэелүү[...] республикын Ми[...] Совет саг үргэлжэ[...] һа хүргэжэ байха [...] рин эдэ объектнү[...] гын түлөө харюус[...] сэдком даажа аба[...]

В. [...]

КПСС-эй [...]

ХҮДӨӨГЭЙХИДТЭ ТУҺАЛНА

Манай завод Яруунын районтой шеф ёһоной занишалта харилсаа холбоотой юм. Үнгэрэгшэ 1989 ондо манай хүдэлмэришэдһөө барилгын 6 бригада 7 ажахыда хүдэлөө.

Гэр байра, малай байра, социально-соёлой объектнүүдэй барилга дээрэ эдэ бригадынхид 700 мянган түхэриг тухай мүнгэ ашаглаа. Тэрэ тоодо «Дружба» колхоздо 8 жэлэй һургуулиин, котельнын, түймэр сэрэхэ түхеэрэлгын барилга түгэсхэгдөө. «Юбилейный», Нарһатын совхозуудта 200—200 толгойн багтаха тугалай байрануудай, «Комсомольский» совхоздо 200 толгойн багтаха үхэрэй байра, Түлдүүнэй совхоздо 600 толгойн багтаха хониной хото, «Целинный» совхоздо 50 оротой хүүгэдэй саад, гурбан совхоздо хоёр байратай гэрнүүд баригдаа.

Хэдэн ажахынуудта сантехническа хүдэлмэринүүд дүүргэгдээ. Районой түб Нарһата һууринай объектнүүд дээрэ, тодорхойлбол, 32-дохи СПТУ-да, соёлой таһагта илангаяа ехэ хүдэлмэри дүүргэгдээ.

1989 ондо дүн хэмтэ 45 мянган түхэригэй элдэб аша туһа, хангалтанууд районой ажахынуудта үзүүлэгдээ юм. Тэрэ тоодо элдэб материалнууд үгтөө, запас частьнууд бүтээгдэһэн байна.

Байгша ондошье шеф ёһоной хүдэлмэри комплексно түсэбөөр ябуулагдаха. Баригдахаар түсэблэгдэнхэй гэбэл, шэнээр байгуулагдаһан Улхасаагай совхоздо нефтесклад, Нарһатын совхоздо 200 үхэрэй байра, Түлдүүнэй, Яруунын совхозуудта хонидой хотонууд, «Целинный» совхоздо 90 үхибүүдэй ябаха сэд-яслиин хоёрдохи ээлжээн гэхэ мэтэ болоно.

Урда жэлэйхидэ орходоо ехээр сантехническэ хүдэлмэринүүд дүүргэгдэхэ. Тодорхойлбол, Романовкын дунда һургуулида, «Дружба» колхозой Үлзытын хүдөөгэй клубта, Нарһатын совхозой Дөмно һууринай хүүгэдэй саадта дулаасуулгын системэнүүд заһабарилагдахаар хараалагдаа һэн.

Дүн хэмтэ 700 мянгаад түхэригэй барилгын хүдэлмэри эдэ объектнүүд дээрэ хэгдэхэ. Бүри март һарада барилгын 6 бригада бүридүүлэгдээд, ажаллажа захалаа һэн. Мүнөө сантехнигүүдэй хоёр бригада эльгээгдэхээ байна.

А. ГАВРИЛОВ,
ЛВРЗ-гэй ахамад механик.
Д. ДАРМАЕВ,
хүдэлмэришэн бэшэгшэ.

Барилгын талмайнууд д[...]

ЮУНДЭ ГЭЭГДЭЛДЭ ОРОНОБИБДИ?

Иимэ асуудалтайгаар һаяхан агропромышленна комплексые хүтэлбэрилхэ һургуулида республикын ажахынуудай һү һаалиин фермэнүүдые даагшанарай тусхай һуралсал үнгэргэгдэбэ. Энэ удаа һү һаалиин гээгдэлдэ ородог фермэнүүдые даагшанар уригдаһан байгаа. Иимэ һуралсал үнгэргэхэдөө, эдэ коллективүүдэй юундэ гээгдэлдэ ходо ородог тухайнь шалтагааниинь элирүүлхые оролдогдоо гэжэ онсолхо хэрэгтэй.

Һуралсал эхилхынгээ урда тэдэнь фермэнүүдые даагшанар һургуулиин багшанартай, мүн Агропромсоюзай мэргэжэлтэдтэй суг хамта ажахы болон фермэнүүдээр ябажа, хайшан гээд саашадаа гээгдэлһээ гараха тухайгаа хөөрэлдэһэн, һанамжаяа хубаалдаһан байха юм. Тэрээнһээ гадуур эдэнэр ажахы эрхилхэ шэнэ гуримуудтай дүтөөр танилсаа, энээн тушаа лекцинүүдые шагнаа.

Энэ үнгэргэгдэһэн һуралсалда һү һаалиин фермэнүүдые даагшанарһаа гадна Захааминай районой Цахирай, Хурамхаанай районой Аргатын, Хяагтын районой «Пограничный», Хүдэриин совхозуудай отделенинүүдые эрхилэгшэнэр хабаадалсаба. Эгээл эдэ ажахынуудай түлөөлэгшэнэр гээгдэлдэ ородог шалтагааниие тон тодорхойгоор элирүүлһэн байна. Жэшээлхэдэ, Цахирай совхозой отделениин һү һаалиин фермые даагша Банзар Будалаевич Дугаровай мэдүүлһэнэй ёһоор, эндэ һаамхай үнеэдые харууһалха талаар технологи тон наринаар сахигданагүй, бата найдамтай тэжээлэй бааза байгуулагданагүй, ажалай түлбэринь эсэсэй тоосоогоор хэгдэнэгүй. Тиимэһээ ажалай түлбэриин гуримые нарижуулан һайжаруулхаар, тэжээл бэлэдхэдэг звенонууд баталагдаһан тусхай хэлсээнэй ёһоор һайн шанартай тэжээл элбэгээр нөөсэлжэ үгэхөөр болоо гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Һуралсалай үедэ фермэнүүдые даагшанар, отделенинүүдые эрхилэгшэнэр республикын түрүү ажахынуудаар ябажа, дүй дүршэлтэйнь танилсаһан байха юм.

Т. НАГАЕВА.

АЯТАЙ БУЛАН ТҮХЕЭРЭГДЭ[...]

Улаан-Үдын Железнодорожно районой Гагаринай, 1905 оной Революциин үйлсэнүүдээр табан ба юһэн дабхар гэрнүүд олоор баригдана. Ерээдүйдэ энэ багаар үзэсхэлэн һайхан бульвар түхеэрэгдэхэ. «Улан-Удэтрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 834-дэхи поездын 1-дэхи СУ-гай, «Бурятгражданстрой» нэгэдэлэй хүдэлмэришэд байрын гэрнүүдэй барилга дээрэ хүдэлнэ.

Эдэ барилгашад сооһоо 1-дэхи СУ-гай прораб А. А. Капустиниие нэрлэмээр. Тэрэ түмэр замай техникум дүүргэһэн, барилга дээрэ 15 жэлдэ хүдэлнэ. Барилгын 3 бригада прорабска участогтань ородог юм. Эгээл томо комплексно бригадыень С. А. Пуховцев ударидана. 30 хүн бригададань тоологдодог. Эдэнэр түмэр замшадта 156 квартиратай гэр бодхоожо эхилэнхэй. 1991 оной түрүүшын хахадта энэ объект дүүргэхэ хүсэлэнтэй.

«Бурятгражданстрой» нэгэдэлэй барилгашад арбан дабхартай гурбан гэрэй барилга дүүргээ. Үшөө нэгэ бри[...] һургуули бодхооно.

— Ерэхэ жэлдэ [...] бульвар танигдахаар[...] лохо. Бүхэли комп[...] хужарлуулна. «Кедр[...] барилданхай. А[...] амархада аятай бу[...] хол даа,— гэжэ про[...] Капустин хөөрөө һ[...]

ЗУРАГУУД ДЭЭР[...] луушан Анатолий [...] электро-гагнууршан [...] Стародубцев, 2. Ш[...] жэрылдэнэ.

С. БАЛДУЕВАЙ ф[...]

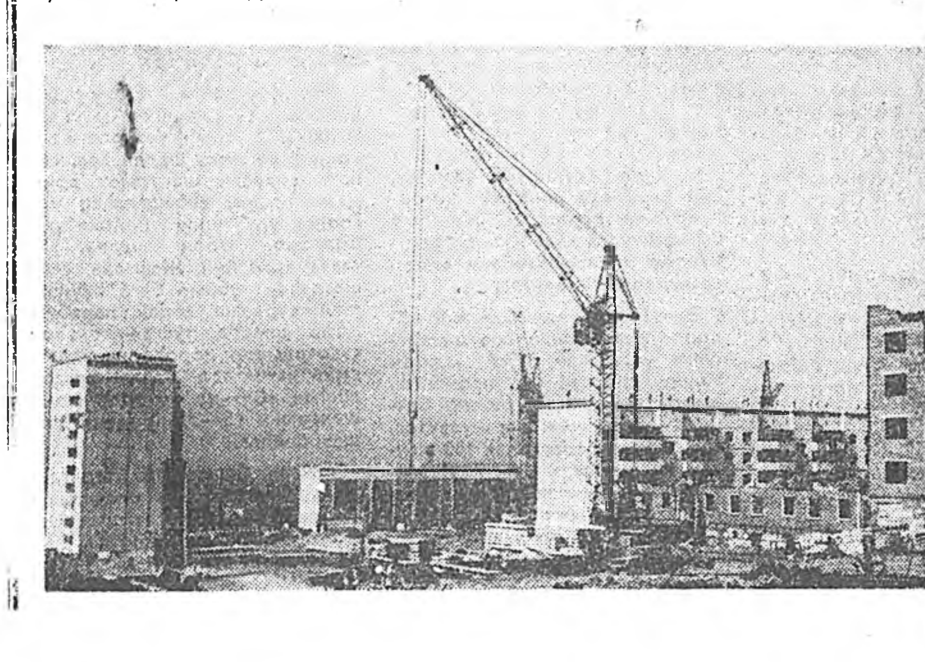

Совет орон дотор

ТАШКЕНТ. «Араал далай оршон байха ёһотой!» гэһэн уряагаар Узбекистанай телевиденеэр сүүдхын туршада марафон үнгэргэгдөө. Республикын Гостелерадиотой хамта Араал далайе, мүн тэрэнэй оршон тойронхиие абарха талаар ниитын комитет энэрхы сэдьхэлэй энэ ехэ хэмжээ ябуулга үнгэргөө юм. Телевизор харагшад эрдэм ухаанай ба соёлой ажал ябуулагшадтай уулзаа, эндэхи нютагуудай түүхэ ба мүнөөнэй байдал тухай фильмүүдые хараа. Араал шадарай нютагуудай хүн зониие сэбэр уһаар хангаха зорилгоор суглуулагдаһан мүнгэ зөөри хэрэглэгдэхээр хараалагдана.

РОСТОВ-на-ДОНУ. Шэнэ ургасын ороон Пролетарска элеваторта орожо эхилээ. Сагай уларилай орёо хүшэр эрхэ байдалда механизаторнууд «Нива» түхэлэй комбайнаар орооло унагаагаад, «Донуудаар» баал суглуулжа сохино. Ороон тушаан абалгын предприятинуудай дэргэдэ тодхогдоһон түхеэрэлгэнүүд сүүдхэдэ 120 мянган тонно ороон хатаахаар бэлэн. Областиин бүхы элеваторнууд ба ороон хадагалха газарнууд түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлгэгдэнэ.

ВЛАДИВОСТОК. ЮНЕСКО-гэй хэрэгүүдэй талаар СССР-эй комиссиин региональна отделени эндэ нээгдэнхэй. Энэмнай орон соохи түрүүшын иимэ эмхи болоно. Һуралсалай, эрдэм ухаанай ба соёлой асуудалнуудай талаар ООН-ой уласхоорондын тусхай эмхиин филиал Алас-Дурнада байгуулха шиидхэбэри Примориин захиргаанай түбтэ болоһон тус эмхиин түрүүшын сесси дээрэ баталан абтаһан юм. Азиин болон Номгон далайн оршондохи оронуудай зарим һалбаринуудай эрдэмтэд болон мэргэжэлтэдтэй бэелүүлэгдэхэ харилсаа холбооной, эрдэм-техникын ба гуманитарна дүй дүршэл халан абалсаха гол шэглэлнүүд тэндэ тодорхойлогдоо һэн.

МИНСК. Эндэ байгуулагдаһан совет-американ-энэдхэг хамтын «Белком» предприяти тусхай компьютернүүдые ба программануудые зохёожо бэлдэдэг болоо юм. Белоруссиин тоолон тодорхойлхо техникын научно-үйлэдбэриин нэгэдэлэй гадаадын партнёрнууд тус предприятиие байгуулхада хэрэгтэй мүнгэн зөөриин хахадһаа ехэ хубиие валютаар үгэһэн байха. Хамтын предприятиин бэлэн продукциин зарим хубинь тэдээндэ эльгээгдэхэ юм.

ЛЬВОВ. «Львовфарм» нэгэдэлдэ эм домуудые хэхэ шэл ампулануудай цех ашаглалгада оруулагданхай. Венгриһээ асарагдаһан мүнөөнэй автомат-түхеэрэлгын туһаламжаар жэлдэ 1 миллиард хүрэтэр ампула үйлэдбэрилэгдэхэ ёһотой.

БИЙСК (Алтайн хизаар). Нютагай «Сибприбормаш» нэгэдэлдэ үйлэдбэриие ондоо шэглэлтэй болгоһоной эсэстэ ажаһуудалай, ажахын ба үйлэдбэриин-техническэ хэрэглэмжын эд бараан ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг болоо. «Дружба» хюрөө, угаалгын «Обь» машинануудһаа гадна электротехническэ «Геркулес» автоподъемнигууд бүтээгдэдэг болонхой. Арендаторнуудта, кооператорнуудта, дачын ба саадай участогуудай эзэдтэ зорюулагдаһан «Фермер» гэжэ комплекс бүтээгдэжэ байнхай. Мотоблогоор, бензинээр хүдэлдэг хюрөөгөөр, хүрьһэ элдүүрилгын шагтагалагдадаг зэр зэмсэгүүдээр хангагданхай.

ДОНЕЦК. Хотын томо районуудай нэгэн болохо Ленинскэ райондо муниципальна милициин түрүүшын бүлэгүүд дежурладаг болонхой. Иимэ бүлэг байгуулха тухай шиидхэбэри арадай депутадуудай нютагай Совет баталан абаһан юм. Һүүлэй үедэ эндэ хуули эбдэхэ ушарнууд хоёрһоо үлүүтэйгээр олон болоһон байгаа. Тиимэһээ һайн дуратанай туһаламжа хэрэгтэй болоо һэн. Эгээл хүшэр участогуудта дежурлаха шэнэ хүнүүд хэрэгтэй хэрэгсэлнүүдээр хангагданхай, абадаг салиндань мүнгэн нэмэжэ түлэгдэхэ болонхой.

ТБИЛИСИ. Грузиин хүүгэдэй жасын «Мшоблиури кера» («Түрэһэн гуламта») газетын түрүүшын номер барлагдан гараба. Найман хуудаһаар гараха шэнэ газетэдэ эдир уншагшад грузиин классикатай, ородой ба гадаадын авторнуудай хүүгэдэй номуудһаа хэһэгүүдтэй, түүхын хроникотой, мүнөөнэй үйлэ хэрэгүүдтэй танилсаха юм.

БАРНАУЛ. Зунайнгаа амаралтада Гомельскэ областьһоо иишэ ерэһэн 1300 һурагшадые Алтайда хүндэмүүшээр угтан абаба. Нарһан тужа ба хуһан түглэ соо оршодог хүдөөгэй элүүржүүлгын хэдэн лагерь тэдэнэй мэдэлдэ үгтэнхэй. Энээнэй урда тээ Белоруссиһаа ахалагша классуудай 900-гаад хүбүүд, басагад эндэ ерэжэ, амарһан юм.

ПАВЛОДАР. Соевт-венгер «Прогноинфо» предприяти промышленна компьютернүүдые бүтээдэг юм. Проектнэ хүсөөрөө хүдэлдэг болоходонь, жэлдэ мянган аппарат үйлэдбэрилэгдэхэ гэжэ түсэблэгдэнэ. Тус хэлсээндэ хабаададаг Венгриин үмсын «Мюцертехника» фирмэдэ ба Павлодарай «Весна» заводто, трактор бүтээлгын нэгэдэлдэ оруулһан хубитынь зэргээр предприятиин ашаг олзонь хубаагдаха юм.

ВЛАДИВОСТОК. Заһаха барилгын туха сүлөөгүй сагта Примориин студентнэрэй отряд далайн хүдэлмэрилэгшэдтэ туһална. «Ольга Садовская» лайнераар Владивостогһоо иимэ отряд Урда-Курилай экспедициин райондо ерээ һэн. Тамаралгын баазын экипажнуудай ба эрье дээрэхи болбосоролгын предприятинуудай коллективүүдэй гэшүүдэй зунайнгаа амаралтада гарахадань, студентнүүд орондонь хүдэлхэ юм.

МИАСС (Челябинска область). Славян хэлэ бэшэгэй ба соёлой уласхоорондын жасын түбүүдэй болон отделенинүүдэй түлөөлэгшэдэй уулзалга Уралай Тургояк нуурай эрье дээрэ долоон хоногой туршада үнгэргэгдэбэ. Украинын, Белоруссиин, Прибалтикын, Россин Федерациин хото городуудай 400-гаад эдэбхитэд майхангуудаар бэлдхоогдоһон хотодо сугларһан байгаа.

(ТАСС).

БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

[illegible]

дүүргэхэ хэрэгтэ үшөөл ехэ дутуу дунданууд дайралдана, хангалтагүй ябадалнууд үзэгдэнэ. Энэмнай мэдэлдээ байhан предприяти болон нэгэдэлнүүдые министерствэнүүдэй, албан зургаануудай зүгhөө hулаар хүтэлбэрилhэнэй, шанга эрилтэ табяагүй байhанай үрэ дүнгүүд болоно гэжэ онсолон тэмдэглэгдээ. Үйлэдбэриин ашаг үрэ хараа байса дээшэлнэгүй. Бүхы предприятинуудай хахадhаа ехэнхинь промышленна үйлэдбэриингээ хэмжээе доошолуулhан байха юм. Хоёрдохи предприяти бүхэн ажалайнгаа бүтээсэ hуларуулаа. Хахад жэлэй туршада 51 предприяти болон нэгэдэл 12,7 миллион түхэригэй продукци баталhан хэлсээнhээ багаар гаргаhан байха юм. Тиигэжэ уялгануудаа дүүргэжэ шадабагүй. Харин Буряадай республикын промышленность 681 мянган түхэригэй продукци дутуу эльгээгээ.

Илангаяа муугаар «Бурятстройматериалы» нэгэдэл хүдэлжэ гарга, нёдондо жэлэйхиhээ нилээд ехэ гээгдэлдэ орсо гээшэ. Энээнhээ боложо барилгын эмхинүүдэй хүдэлмэри ехэтэ hаатана.

Промышленна предприятинуудай хүдэлмэридэ нютагай Соведүүд, тэдэнэй гүйсэдхэхэ комитедүүд, арадай депутадууд горитой нүлөө үзүүлнэгүй. 23 районой 17-донь промышленна үйлэдбэриин хэмжээн доошолhон байха юм.

Хүдөө ажахыдашье шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон байhан зандаа. Бүхыдөө республика дотор эбэртэ бодо малай, хонидой, гахайн тоо толгой үсөөрөө. Нёдондо жэлэйнхиhээ үсөөн түл — тугал, поршоонхо, хурьгад абтаа. Зэдын, Хэжэнгын, Хурамхаанай, Хяагтын, Сэлэнгын, Хоорин районуудта мяха үйлэдбэрилгэ доошолоо. Үнгэрhэн жэлэйхиhээ бага hү Баунтын, Зэдын, Ивалгын, Кабанскын, Хэжэнгын, Түнхэнэй районуудай ажахынууд абаhан байха юм. Үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэ, hooho хайшалалга олон ажахынууд эмхигүйгөөр ябуулагдана. Таряа хуряалгын бэлэдхэл бэhэл хангалтагүй.

Капитальна барилгын гол эмхинүүд 1989 ондо түйлаhан барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээнhээ доошоо оролон байна бшуу. Урданайхидаал адли, «Бурятстрой», «Бурятагропромстрой» нэгэдэлнүүд «Улан-Удэтрансстрой», «Нижнеангарсктрансстрой» трестнүүд нютагай мэдэлэй объектнүүд дээрэ муугаар хүдэлнэ, түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэнэгүй. Жэшээнь, hургуулинуудые ашаглалгада оруулха жэлэй түсэб 33 процент, үхибүүдэй эмхи зургаануудые — оройдоо 2 процент, клубуудые — 5 процент дүүргэhэн байна ха юм. Иимэ байдалтай мүнөө сагта огто эбсэжэ болохогүй бшуу. Үйлэдбэриин барилганууд дээрэшье иимэрхүү байдалтай. Мүнөө жэлдэ ашаглалгада оруулагдаха барилганууд дээрэ хараалагдаhан хүдэлмэри гүйсэд ябуулагданагүй.

Бусадшье hалбаринуудта, тэрэ тоодо хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэ хангаха, эдеэ хоолой, ой модоной ажахын, түлишын элшэ хүсэнэй гэхэ мэтэ hалбаринуудта, хангалтагүй муу үзэгдэлнүүд дайралдаhан зандаа. Тэдэ ехэ гээгдэлдэ оронхой.

Тус асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ «Забайкаллес» нэгэдэлэй директор В. Я. Кокин, нютагай промышленностиин министр Б. Л. Савельев, «Бурятагропромсоюзай» түрүүлэгшэ Н. Н. Найданов, «Бурятстройн» начальник С. М. Антонов, Кабанскын, Зэдын райгүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр И. И. Евтеев, Н-Ц. Ч. Дабаев, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор В. К. Агалов, М. И. Семенов болон бусад хабаадалсаа.

Али болохо талаhаань гүнзэгы шэнжэлэл хэhэнэй hүүлээр, арадай ажахын бүхы hалбаринуудтахи байдалые эрид хубилгаха, хэлсээтэ уялгануудаа саг соонь жэнжэд дүүргэхэ, арад зоной hуудал байдал hайжаруулха талаар хойшолуулашагүй хэмжээнүүдые хараалhан тогтоол Министрнүүдэй Совет баталан абаба. Тиихэдээ министерстванууд, албан зургаануудай ба предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хубиин ехэ харюусалга тухай hануулагдаhан байха юм.

Удаань Буряадай АССР-эй Гүрэнэй бюджедэй 1990 оной түрүүшын хахадта хэр дүүргэгдэжэ байhан ба байгша оной бюджет гүйсэд дүүргэхэ тухай республикын финансын министр **М. Г. Намсараев** правительствэдэ элидхэhэн байна. Зургаан hарын туршада бюджет олзо оршын талаар — 103,7 процент, гаргашын талаар — 98,7 процент бэелүүлэгдээ гэжэ тэмдэглэбэ. Гэбэшье олон районуудта бюджедтэ мүнөө зөөри оруулха талаар бүтэмжэтэй хэмжээнүүд абтанагүй. Олон предприятинууд үритэй болонхой. Ажахы эрхилэлгын шэнэ онол аргануудта, ажахын тоосоондо, өөhэдынгөө олоhон мүнгэ зөөреэр өөhэдыгөө хангаха гуримда дууhан ороходо талаар хүдэлмэри hулаар ябуулагдана. Энэ талаар тодорхой хэмжээнүүдые хараалhан тогтоол республикын правительство баталан абаба.

«Соведэй газар дээрэхи hуурин тосхонуудай экономическа ба социальна хүгжэлтын талаар Дээдэ-Хүрбын сомоной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй ябуулдаг хүдэлмэри тухай» асуудал Министрнүүдэй Совет зүбшэн хэлсэhэн байна. Тус Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ **С. Б. Будаев** правительствын урда тоосоо хэбэ.

hунгагшадай захяануудые хараадаа абажа, ажалша коллективүүдэй, хүн зоной эдэбхитэй хабаадалгатайгаар эндэхи арадай депутадуудай Совет бага бэшэ юумэ хэжэ, нилээд горитой дүй дүршэлтэй болоо гэжэ тэмдэглэгдээ. Арбан хоёрдохи табан жэлэй туршада hомологдоhон мүнгэ зөөриин хахадынь социально-соёлой хэмжээ ябуулгануудта зорюулагдаhан байха юм. Тиигэжэ хоёр айлай ажаhууха 25 байрын гэр, 50 оротой участково больница, аптекэ, магазинууд болон бусад объектнүүд баригдаhан байна. Гүйсэдхэхэ комитедэй үүсхэлээр үмсын гэр байра бариха ябадал улам үргэдэнэ. Байгша табан жэлэй туршада 16 иимэ гэр баригдаа, үшөө 5 гэр баригдажа байна.

hургуулинуудай, соёлой болон элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ горитой анхарал хандуулагдадаг болоо. Шэнэ ёhо заншалнууд нэбтэрүүлэгдэжэ, хуушануудынь hэргээгдэнэ. Сагаан hарын hайндэр hонирхолтойгоор үнгэрөө.

Эдэ бүхы ажал ябуулгануудта арадай депутадууд, Соведэй саг үргэлжын комиссинууд эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоо. Соведэй хүдэлмэриин дүй дүршэл олоной дунда тараабал, ашатай байха hэн гэhэн дурадхал оруулагдаба.

Гэбэшье шиидхэгдэхээр болоhон шухала асуудалнууд үшөөл үзэгдэдэг байна бшуу. Хүрбын совхоздо, леспромхоздо, лесхоздо үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар абтажа байгаа хэмжээнүүд hанаhанда хүрэмэ дүнгүүдые үгэнэгүй. Хубиин ажахы хүгжөөхэ, адуула мал бариха талаар эрид хубилалтануудые түйлаха хэрэгтэй. Леспромхозой хамhабариин ажахы үсөөн малтай, тиихэ зуураа ашаг шэмэнь үшөөл бага байна. Худалдаа наймаа, ажаhуудалай хэрэглэмжэнүүдые хангалга hайжаруулха талаар бүтэмжэтэй хэмжээнүүд абтанагүй. Илангаяа өөрын гэр байра бариха дуратайшуул барилгын материалнуудаар дуталдажа зобоно. Нэн түрүүн хирпиисэ, шифер, хадаhан худалдаанда багаар гаргагдана бшуу. Ажалай болон дайнай ветерануудай эрилтэнүүд гүйсэд дүүргэгдэнэгүй.

Заагдаhан дутуу дунданууды усадхаха, экономическа ба социальна хүгжэлтын асуудалнуудые гүнзэгыгөөр, холын хараатайгаар шиидхэхэ, хүтэлбэриингөө аша үрые эрид дээшэлүүлхэ ёhотой гэhэн эрилтэ табигдаба. Тодорхой хэмжээнүүдые хараалhан дэлгэрэнгы тогтоол тус асуудалаар абтаа.

Заседаниие хүтэлбэрилhэн Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **В. Б. Саганов** дэлгэрэнгы үгэ хэлэhэн байна.

Министрнүүдэй Соведэй заседаниин хүдэлмэридэ КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь, партиин ЦК-гай гэшүүн **Л. В. Потапов** хабаадалсаба.

П. НИМАЕВ.

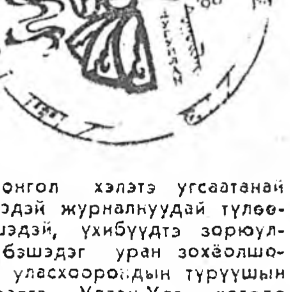

ЕРЭЭДҮЙТЭЙ ГҮ?

Монгол хэлэтэ угсаатанай хүүгэдэй журналнуудай түлөөлэгшэдэй, үхибүүдтэ зорюулжа бэшэдэг уран зохёолшодой уласхоорондын түрүүшын уулзалга Улаан-Удэ хотодо болсожо дүүрээ, тэрэнэй хүдэлмэри саашадаа Монголой Арадай республикада үргэлжэлөө гээд манай уншагшад мэдэнэ ёhотой.

Нэн түрүүн хэлэхэдэ, иимэ уулзалгануудай айхабтар хэрэгтэй байhаниинь арсашагүй эли. Юуб гэхэдэ, хүүгэдэй уран зохёолдо айхабтар хүндэ саг тогтоод байна ха юм. Илангаяа hүүлэй жэлнүүдтэ энэ талаар тон годоор мэдэрэгдэhэн уналгын тэмдэгүүд үзэгдэжэ эхилэнхэй.

Хубилган шэнэдхэлгын эршэтэ долгин дээрэ бүхэли үе үеын хүнүүдэй хүмүүжүүлэгдэhэн хүүгэдэй уран зохёолой геройнууд муушалагдана, ендэр дээрэhээ унагаагдажа, гам хайрагүйгөөр гэшхэгдэнэ, урдань хуулита байhан оюун ухаан сэдьхэлэй ёhо гуримууд хэрэггүй болоhоншуугаар хажуу тээшээ хаягдана. Олон мянган үхибүүдэй хүндэлэн hанажа ябаhан зон буруу үзэл баримталагшад болгогдоно, нэрэнүүдынь бузарлагдана.

Иимэ оршон байдалда хүүгэдэй уран зохёолдо hанал табижа, эмхидхэлэй горитой хүдэлмэри ябуулhан, олон айлшадые суглуулhан, hонирхолтой хөөрэлдөө үүсхэhэн «Детская литература», «Хараасгай» журналнуудай редакцинууд, онсолходо, Игорь Германович Нагаев болон Цыденжап Арсаланович Жимбиев гэгшэд онсо габьяатай.

Манай ерээдүймнай хүүгэд болоно гэжэ бидэнэр ходо хэлсэдэг гээшэбди. Тиимэhээ хүүгэдэй уран зохёолдо анхаралаа хандуулхадаа, ерээдүй тухайгаа бодожо үзэнэбди гээ hаа, багаханшье алдуу гарахагүй байна. Иимэ нэгэ гол шухала асуудал гансаарайеньшье анхаралда абабал, «Дугуйланай» онсо удха шанар тодорон харагдана.

Энээнhээ гадна, нэгэ үндэhэтэй, хэлэтэй, ёhо заншалнуудайнгаа талаар дүтэрхы, соёлойнгоо, абари зангайнгаа талаар адлирхуу арадууд хоорондоо нягта холбоотой байха зэргэтэй ааб даа. Юуб гэхэдэ, бэе бэеынгээ дүй дүршэлые хэрэглэхэдэ, олоhон, түйлаhанаа халалсан абахада, бүхы юумэн айхабтар урагшатай байха жэшээтэй ха юм.

Манай болон манай урдахи хэдэн үеын зон, монгол угсаатан байбашье, хоорондоо балай ёhоор харилсаагүй гээшэ. Тиимэhээ мүнөө хэдэн зуун, мянган жэлнүүдэй түүхэтэй, уг залгамжалалгатай харилсаануудаа hэргээжэ, дахин хүсэндэнь, эршэдэнь оруулжа байха гээшэ яhалал дэмбэрэлтэй хэрэг гэжэ hанахаар.

Тиигээдшье тус уулзалгын үедэ болоhон хөөрэлдөөнүүд яhала hонирхолтой байгаа. Зүгөөр нэгэл горитой дутуу дунда үзэгдөө гээшэ ха. Юуб гэхэдэ, хүүгэдэй зохёолой мүнөөнэй байдалаар гүнзэгы шэнжэлэл хэгдэнэгүй hалаба ха юм. Харин иимэ зохёол шудалдаг эрдэмтэд өөр өөрынгөө hанамжануудые богонёоршье hаа, тоб гэмээр хэлэхээр байгаа. Гадна хүүгэдэй зохёолой хүгжэлтын саашанхи замуудые тодорхойлон харуулбал болохо hэн.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, тус «Дугуйлан» (түрүүшын хадаа юм гү?) хэрэг бүтээхы, бодото байдалда нүлөөлхы талаараа оборшог байба гэhэн тобшолол хэмээр. Гадаада талын ялайхада, юумые хуу hайн, урагшатай гээд тобшолол гаргаха саг ошон ошоо ааб даа.

Эдэ бүгэдэнhөө уламжалхада, «Дугуйлан» хадаа саашадаа улам хэрэг бүтээхы шэнжэ шанартай боложо, юрэл ерэhэн нютагтаяа танилсалга ошошо, харин ургажа ябаа эдир үетэнэй ой ухаанда уран hайханай, баримтата, тараан ойлгуулхы литературын арганудаар хайшан гээд hайн hайхан нүлөө үзүүлхэб, энэ нүлөөгөө ямар аргаар улам ехэ болгохоб, гүнзэгырүүлхэб гэжэ хэлсэхэ, зүбшэхэ, хэмжээнүүдые хараалдаг болохо хэрэгтэй гээд hанагдана.

Гадна заншалта болгохын тулада эмхидхэлэй талаар гуримшуулха, тодо байгуулгатай болгохо гээшэ айхабтар шухала удха шанартаи. Иихэдээ юун тухай хэлэнэбши гэхэдэ, «Дугуйлануудай» хоорондо хүдэлмэри ябуулжа байха эмхидхэлэй комитет уулзалга бүхэн дээрэ бии болгохо хэрэгтэй. Тиихэдээ удаадахи «Дугуйлан» бэе дээрээ даажа абаха Халха Монгол гү, али Үбэр Монгол, Буряад гү, али Хальмаг оронуудай түлөөлэгшэд тус комитедые хүтэлбэрилхэ уялгатай ааб даа.

Энээнэй хажуугаар «Дугуйлан» өөрын онсо ёhо заншалнуудтаи болохо зэргэтэй гээд hанахаар байна. Иимэ ябадалай эхин Хэжэнгын аймагай Хөөрхэ нютагта табигдаба. Буряадай арадай уран зохёолшо, РСФСР-эй hургуулинуудай габьяата багша, Социалис Ажалай Герой Цокто Номтоевич Номтоевой 80 наhанай ойдо зорюулагдажа, түрэhэн нютагтань болоhон баяр ёhолол дээрэ хани барисаанай сэргэ табигдаа. Тэндэ бүхы айлшад тэмдэгээ үлээжэ, хани барисаандаа, шэлэhэн хэрэгтээ үнэн сэхэ байхабди гэжэ тангариглаа. Иимэ сэргэ Хөөрхэ нютагай омогорхол болон үлэхэ байха гээд hанагдана.

Үшөө нэгэ амин шухала асуудал юун болоноб гэхэдэ, «Дугуйлан» эмхидхэхэ талаар материальна туhаламжа үзүүлхэ эмхинүүдые (спонсорнуудые) олохо асуудал мүн. Энэ талаар түрүүшын «Дугуйлан» үгытэй байгаа. Тиимэhээ үхибүүдтэ бодото анхарал хандуулха предприятинууд, эмхинүүд манай республика соо олдоогүй гээшэ гү? Гадна энэ талаар онсо уялгатай ВЛКСМ-эй обком, тэрэнэй үзэл сурталай таhагай хүдэлмэрилэгшэд «Дугуйланда» ёhын тэдысэшье hаа, хабаадалсаагүй. Энэ ушарта манай комсомолой эмхи эгээл дүтынгөө ерээдүйдэ тон hула анхарал хандуулба хаш гээд hанахаар.

Харин Соёлой болон Эрдэм hуралсалай министерствэнүүдэй үзүүлhэн туhаламжа яhала горитой байба. Соёлой министрэй орлогшо Светлана Филипповна Миронова, Эрдэм hуралсалай министерствын инспектор Бутид Ринчиновна Тудупова гэгшэд «Дугуйланай» удха шанарые тон hайнаар ойлгожо, горитой оролдолго гаргаhан байха юм. Иимэ зоной олон байгаа hаань, hайн лэ байха hэн.

Иигээд «Дугуйланаа» «богонихон үмдэн» сооhоонь гаргаха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулха шухала. Юуб гэхэдэ, энэ эмхиие тойруулан, хүүгэдэй литература улам хүгжөөхэ талаар ехэ юумэ хэхэ арга бии бшуу. Тэрэл ушарта манай «Дугуйлан» юрын лэ зоной сугларалга гү, али уулзалга болохо бэшэ, харин ёhотой ниитын эмхи болон бүридэхэ, магадгүй монгол угсаатанай зохёохы ажалтанай тусхайтаар эмхидхэгдэhэн ассоциациин хубинь болохо аалам? Ямар нэгэ ехэ хэрэг эхилбэл, холын хараатай байха, бүри ехэ зорилго урдаа табиха хэрэгтэй ха юм.

Эдэ бүгэдэhөө уламжалан, 1990 оной июлиин 9-дэ нилээн шухала удха шанартай хэрэг эхилэгдээ. Тиимэhээ тэрээндэ бодото дэлисэ олгожо, гансашье «Хараасгай», «Детская литература» журналнуудай, Уран зохёолшодой холбооной правлениин хэрэг бэшэ, харин манай Буряад ороной олониитын хэрэг болохо аабза гэжэ найданабди. Тэрэл ушарта энэ хэрэгэй аша үрэнь жэл ерэхэ бүри ургаха, нүлөөниинь дээшэлхэ бшуу.

«Дугуйлан» үнэхөөрөө арадуудые холбоhон дугы болог гээд үреэхэ зуураа, тус богони тэмдэглэлэйнгээ гаршагта табигдаhан асуудалда харюусаха дуран хүрэнэ. Тиихэдээ «Дугуйланай» ерээдүйтэй гү, али үгы байhан тухай асуудалда мүнөө тоб гэмэ харюу үгэхын аргагүй. Эндэ бултанай hайн анхарал, оролдолго, эрмэлзэл, эдэбхи, үүсхэл айхабтар хэрэгтэй. Дурсагдаhан асуудалнуудта харюунуудай олдобол, бусад нэмэри асуудалнуудай гараагүй байбал, үсөөхэн зоной хэрэг бэшэ, харин бүгэдэ арадай hонирходог хэрэг болобол, хэрэг бүтээхы, нүлөөлхы үүргыень дээшэлүүлжэ шадабал...

Иимэл даа, түрүүшын «Дугуйланда» хабаадалсаад түрэhэн бодолнууд... Тиимэhээ гаршагайнгаа асуудалда тоб гэмэ харюу үгэнгүй, зүрхэ сэдьхэл соогоо этигэл найдал үлөөс, «Ерээдүйтэй гү?» — гээд асууя. Тоб гэмэ харюу саг лэ үгэхэ.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ,
журналист.

ЭЛҮҮР ЭНХЫН УЛААН

ХЭР ЗЭРГЭЭР ХҮДЭЛНЭБИБДИ?

[illegible]

Бухы отделениинүүд, поликлиникэ болон участково больницануудайнгаа хүдэлмэриие хаража, шэнжэлжэ үзөөд байхадамнай, районойнгоо зоной медицинскэ хангалгые hайжаруулха, эмнэлгын эмхинүүдые ажахын тоосоондо оруулха талаар хүсэд ашаглагдаагүй нөөсэнүүд бии байна.

Поликлиникэ, амбулаторинууд гээшэмнай үнэндөө зоной элүүр энхын түлөө тэмсэлгын ёhотой гол талмай гэгдэдэг юм. Тиин гэhээ, зогсолтын үедэ эдэ албан газарнууд хойшоо түригдэшэhэн шахуу байгаа бшуу.

Тиимэhээ бидэ хуушанайхяараа хүдэлжэ байhан заншалаа орхижо, диспансерна хүдэлмэриие түрүүшын ээлжээндэ табиха зэргэтэйбди.

Нёдондо районоймнай зоной 67,6 процентынь бэе махабэд шалгагдаhан, 91,2 процентнь флюоро-харалга гараhэн байна. Хабдарта болон туберкулез үбшэнгүүдээр үбдэгшэдэй тоо нилээд үсөөрөө.

Диспансерна бүридхэлдэ абтаhан аад, хүдэлмэрилжэ байhан хүнүүдэй тоо 60—65 процентhээ бага байха ёhо- [illegible]

[illegible] дэг гээшэ. Энэ мүнгэнэй хэмжээндэ бюллетениин түлөө, эмэй түлөө түлбэринүүд үшөө оруулагданагүй бшуу.

1989 ондо район соомнай 23 хүн инвалид болоhон байна. Энэмнай ганса хубиин голхорол бэшэ, харин гүрэн түрэдэшье ехэ гарза хохидол ха юм. Хэрбээ 30 наhатай хүнэй инвалид болоо hаа, гүрэмнай 375 мянган шахуу түхэриг алдадаг байна.

Район соохи больнична 340 орон хэр зэргээр хэрэглэгдэнэ гээшэб? Нэгэ ороной сэн жэл соо 4818 түхэриг болоно. Койко-үдэрэйнь сэн 17 түхэриг 56 мүнгэндэ хүрэнэ. Хэрбээ койко-үдэрөөр түсэбөө дүүргээгүй hаа, ехэ гарзада ородогбди. Нёдондо, жэшээнь, 33.943 түхэригэй гарзада ороо hэмди.

Районойнгоо социальна, медико-эмхидхэлэй хэмжээ ябуулгануудай, мүн эмнэлгэ hэргылэмжын эмхинүүдэй аша үрэтэйгөөр хүдэлдэг болохын тулада «Элүүр энхэ» гэhэн комплексно программаяа заабол бэелүүлхэ шухала. Врачнуудай болон медицинскэ хүдэлмэришэдэй экономическа урмашуулга, эршэтэй хүдэлмэринь энэ программада ехэ нүлөө үзүүлхэ байна.

Энэ тон орёошье, hонирхолтойшье сагта ажаhуужа байhан бидэ хүйтэн бодолтойгоор, халуун зүрхэтэйгөөр медицинскэ туhаламжа үзүүлхэ [illegible]

С. ИЛЬИН,
Түнхэнэй районой түбэй больницын ахамад врач.

ЭД БАРААН ЯhАЛА ГҮЙСЭТЭЙ

Хэжэнгэ hууринай универмаг соо хүн зон хододоо олон байдаг. Юундэб гэхэдэ, эндэ шэлэжэ абаха эд бараан — кооперативуудай үйлэдбэрилдэг эд бараан, алта, мүнгөөр хэгдэhэн юумэн хододоо элбэг байдаг бшуу.

Тус магазинай галантерейнэ таhагта гурбан хүн — З. С. Баргуева, Л. В. Александрова, Д. Ц-Д. Холхоева, магазиниие даагша З. Б. Бадмаева ажаллана. Социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр тус таhагай коллектив нэгэдэхи hуури эзэлhэн байна. Байгша оной 6 hарын туршада аяар 83 мянган түхэригэй эд бараа түсэбhөө гадуур хүн зондо худалдагдаа. Худалдаа наймаан эндэ гүйсэтэй.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Наймаалагша Л. В. Александрова. 2. Магазинай даагша З. Б. Бадмаева, наймаалагшад Д. Ц-Д. Холхоева, З. С. Баргуева.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

ТАСС · АПН ХИЛЫН СААНАhАА

ВАШИНГТОН. [illegible]

ЛОНДОН. [illegible]

БОНН. [illegible]

СТОКГОЛЬМ. [illegible]

ТОКИО. [illegible]

ВАШИНГТОН. [illegible]

БЭЭЖЭН. [illegible]

БУДАПЕШТ. [illegible]

САН-ФРАНЦИСКО. [illegible]

ВЕНЭ. [illegible]

УЛААН-БААТАР. [illegible]

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ЕХЭ БАЯР

Буряад ороноймнай тон үнинэй музей болохо академик В. А. Обручевой нэрэмжэтэ Хяагтын хизаар ороноо шэнжэлэлгын музей 100 жэлэйнгээ алдарта ойе тэмдэглэхэнь. Һайндэрлэлгын баяр ёһолол байгша оной июлиин 31-һээ августын 6 болотор үнгэргэгдэхөөр хараалагдаа.

Совет оронреймнай элдэб нютагуудһаа олоороо суглараһан айлшад манай республикын ниислэл хото Улаан-Үдэтэй, Хяагтатай танилсаха, Байгал нуурай эрьедэ амарха юм. Гадна Монголой Арадай Республика ошожо, Алтан-Булагтахи хубисхалай, Сүхэ-Баатарай хизаар ороноо шэнжэлэлгын музейнүүдтэй танилсаад, монгол ханинартаяа уулзаад, бусажа ерэхэ түсэбтэй.

Баяр ёһололой үедэ эндэ выставкэ нээгдэхэ, музейн экспозици горитойгоор хубилгагдажа, харагшадай анхаралда дурадхагдаха юм. Августын 2-то научно-практическа конференци нээгдэжэ, дүшөөд гаран элидхэлнүүд уншагдаха, мэдээсэлнүүд хэгдэхэ хараатай. Элидхэлнүүдые болон мэдээсэлнүүдые хэгшэдэй дунда тус музейн директор Ф. И. Житихин, СССР-эй АН-ай Сибириин отделениин Буряадай эрдэмэй түбэй президиумэй түрүүлэгшэ В. Ц. Найдаков, түүхын эрдэмэй доктор Ш. Б. Чимитдоржиев, Гүрэнэй Эрмитажай Зүүн Зүгэй таһагай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ М. Л. Меньшикова, СССР-эй АН-ай Археологиин институдай (Москва хото) эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ М. А. Дэвлет, СССР-эй Гостелерадиогой түрүүлэгшын орлогшын туһалагша В. В. Бараев болон бусадые нэрлэмээр.

Хяагтын музейн алдарта ойе тэмдэглэлгын баяр ёһолол Улаан-Үдэ хотодо түгэсэхэ.

Ц. БАЛДАНОВ.

ХОЛЫН АЙЛШАД МОРИЛОО

Буряад ороной ойн ажахын предприятинуудтай хэлсээ баталха зорилготойгоор һая ерэһэн Италиин бүлэг бизнесменүүд Новоильинск посёлогто ошобо. Тэдэнэй дунда «Дела Аньезе» фирмын түлөөлэгшэ Евгенио Маранзано, мебель үйлэдбэрилдэг «Сан джиамоко» фирмын хүдэлмэрилэгшэ Лучиано Бисконтин, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гадаадын-экономическа харилсаанай таһагай түлөөлэгшэ синьора Клаудиа Годинья гэгшэд байлсаа.

Тэдэниие «Забайкаллес» нэгэдэлэй генеральна директорэй нэгэдэхи орлогшо А. Г. Кобылкин, Хандагатайн ойн комбинадай директор В. И. Молчанов гэгшэд үдэшөө юм. Айлшад ойн ажахын үйлэдбэритэй танилсаа. Удаань ойн комбинадай арадай музейдэ орожо, модо бэлэдхэгшэдэй гарай зэр зэмсэгүүдые, ой модо шэрэһэн түрүүшын паровоз болон бусад экспонадуудые ехэл һонирхон хараһан байха юм.

Аппенинай хахад аралһаа ерэһэн айлшад ой модоной ажахын түүхээр, һалбариин мүнөө үеын байдалаар һонирхоо. Удаань музейн хүндэтэ айлшадай дэбтэр соо тэдэнэр гараа табяад, Порденоне городой худалдаа наймаанай палатын зүгһөө бэлэг бариһан байна.

В. ЖИГЖИТОВ.

УРАН ГАРТАНАЙ ЦЕХ

Калининай нэрэмжэтэ колхозой Алташа һууринда «Туяана» нэгэдэлэй Бэшүүрэй филиалай эхэнэрнүүдэй плати оёхо шэнэ цех нээгдэбэ. Энэ цех соо арбан хоёр оёдолой машина хүдэлгэгдэнэ. Харин оёдолшодынь нютагай зонһоо бүридэнхэй. Түрүүшын гурбан һара соо тэдэнэр һурагшаар хүдэлдэг юм. Салин түлбэриньшье энээнтэй зохилдуулагданхай. Бэшүүрэй филиалай мэргэжэлтэд Алташа тосхон ерэжэ, 3 һарын хугасаа соо эндэ хүдэлхэ зониие һургаха гэжэ хараална. Оёдолой цех нээлгын эндэхи нютагай зондошье, филиалдашье ашаг үрэтэй байхань дамжаггүй. Тэрэшэлэн олон эхэнэрнүүд байра дээрээ хүдэлмэритэй, мэргэжэлтэй боложо шадахань ха юм.

Оёдолой фабрикын цех нээлгэдэ Калининай нэрэмжэтэ колхозой правлениин түрүүлэгшэ П. И. Терентьев, нютагай Соведэй түрүүлэгшэ А. Г. Усынин гэгшэд ехэ оролдолго гаргаа, туһалаа, нүлөөлөө. Үнэхөөрөөшье, эдэ хоёрой оролдоогүй һаа, тус хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдэхэ гээшэнь тон хүшэр байха һэн.

Цехэй мастераар Галина Панфиловна Слепнева томилогдобо.

А. УНАГАЕВ.

ЯҺАЛА НЭМЭЭ

Һүүлэй хэдэн хоногой туршада Улаан-Үдын гидрометобсерваторидо, мүн республикын редакцинуудта хонходоог шодой тоо олошороо. Энээньшье ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, республика дотор ороһон хура бороогой һүүлээр гол, горхонууд нэмэжэ захалаа ха юм.

Ехээр ороһон аадар бороогой һүүлээр Сүхэ голой, Сэлэнгэ мүрэнэй уһан сүүдхын туршада хэдэн арбаад сантиметрээр нэмэжэ, набтар газарнууд үерэй уһанда абтаа. Сүхэ голой уһан Сүхын арһанай завод шадар 40—60 сантиметрээр нэмэһэн байгаа. Тиигэжэ эндэхи сабшалан, бэлшээри уһанда ороһон байха юм. Эдэ үдэрнүүдтэ тус голой уһан һуужа захалба. Мүн Сэлэнгэ мүрэнэй уһан Новоселенгинск шадар һабаһаа гаража, набтар газараар тараһан байгаа. Үерэй уһан ойро зуурахан саг соо тэндэхи нютагай ажалшад, хүтэлбэрилэгшэдэй һанаа зобоогоод абаа. Мүнөө уһан баһал һуужа эхилбэ.

Республикын бусад гол, горхонуудай уһан нэмээшье һаа, аюул, хохидол асарбагүй.

Л. ТАТАРНИКОВА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин гидрологиин таһагай инженер.

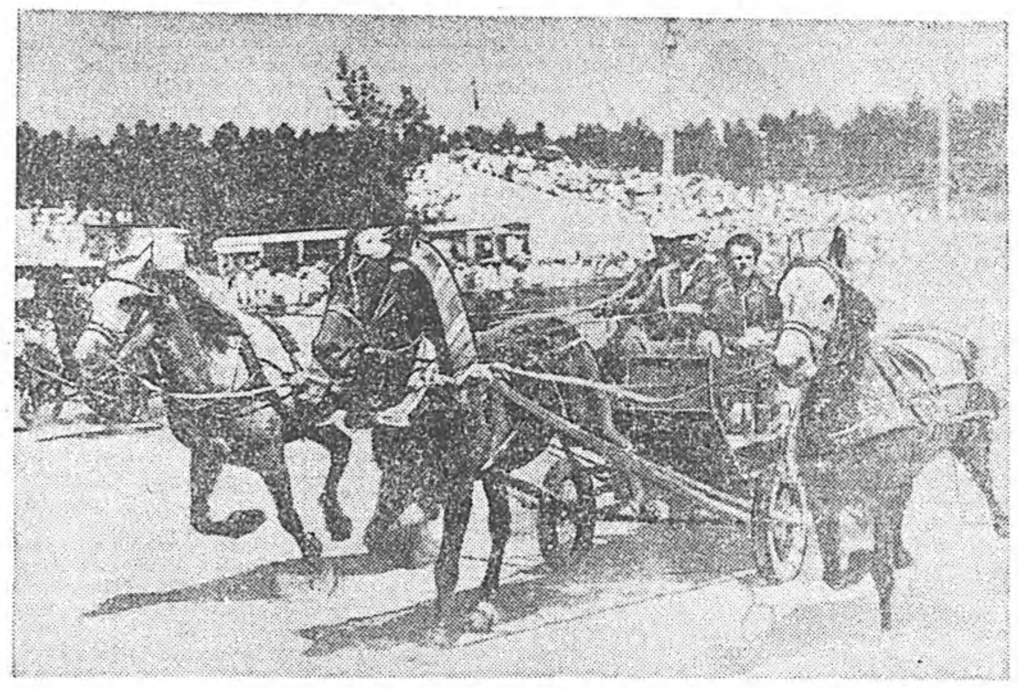

ХАТАРША ХҮЛЭГҮҮДЭЙ УРИЛДААН

Агта хүлэгүүдые урилдалгаар Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн суббото, амаралтын үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэнэ.

— Жэл бүри үнгэргэгдэдэг болоһон зонын байгша оной урилдаануудта Амарай, Шэтын, Эрхүүгэй областьнуудай, Алтайн, Примориин, Хабаровска хизаарнуудай, Тувын АССР-эй команданууд ерэхэ дуратай байһанаа мэдүүлээ, —гэжэ республикын ипподромой үйлэдбэриин таһагые даагша Д. Ж. Чердонов хөөрэнэ.

Үнгэрэгшэ жэлэй урилдаанда Амарай областиин команда түрүү һуури эзэлжэ, зонын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө, дамжуулгын кубок абаа һэн. Эндэ манай республикын команда эрхимлэгшэдһээ 23 очкогоор гээгдэжэ, хоёрдохи һуурида гараһан байгаа.

Эдэ үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэжэ эхилһэн урилдаануудта манай ипподромой хүлэгүүдые һоридог дүршэл баянтай моришод Николай Кузнецов, Фёдор Добосов, Пётр Болдохонов, СССР-эй спортын мастерта кандидадууд Олег Власов, Ольга Кухаренко болон бусад кубогуудай эзэд боложо гарахын түлөө оролдохо, эрмэлзэхэнь.

Зонын урилдаанда манай республикын ипподромой хүлэгүүдһээ гадна Мухар-Шэбэрэй, Загарайн, Тарбагатайн, Ивалгын, Зэдын районуудай ажахынуудай хатарша морид хабаадахаяа ерэнхэй.

Мүрысөөнэй ахамад судьягаар Россин үүлтэртэ моридые үсхэбэрилдэг нэгэдэлэй таһагые даагша Г. Н. Ростовщикова томилогдонхой.

Хатарша хүлэгүүдэй урилдаан үдэрэй 12 часһаа эхилхээр хараалагдана.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зэргэлээшэ гурбан морид урилдаанай зүргэ дээрэ.

Авторай фото.

АХЫН РАЙОНДО

МУЗЕЙ МҮНДЭЛБЭ

Нютагай барилгашад, уран гартан районойнгоо бии болгогдоһоор 50 жэлэйнь алтан ойтой дашарамдуулан, олон барилганнуудые ашаглалгада тушааһан юм.

Һаяхана районой түб болохо — Орлиг тосхондо түүхын ба хизаар ороноо шэнжэлэлгын музей нээгдэбэ. Эндэнь буряад арадай хэр угһаа хойшо хэрэглэжэ ябаһан зэр зэмсэгүүд, амһартанууд, урданай хубсаһа хунар, элдэб гоёолто, зүүдхэлнүүд олоор табигданхай.

Ахын районой түүхэ, тэрэнэй хүгжэлтэ, нютагаа суурхуулһан хүнүүд тухай һонирхолтой материалнууд эндэ олон. Хүнэй анхарал татама һонирхолтой экспонадууд болон түүхэтэ материалнууд эдэ үдэрнүүдтэ музейдэ дамжуулагдана.

ШУМААГАЙ АРШААНДА АМАРХААР

Буряад ороной хадата нютагууд эм домто аршаан булагуудаар баян гэжэ мэдээжэ. Ахын районой Шумаагай аршаан эдэнэй дунда онсо һуури эзэлдэг юм. Элдэб зоной, тэрэ тоодо эрдэмтэдэй, мэргэжэлтэдэй һонирхол татадаг энэ аршаанай нюуса үшөөл таагдаагүй байһаар.

Байгаалиин бэлэглэһэн шэдитэ аршаан һая болотор эзэгүй байгаа. Тиимэһээ «зэрлиг туристнууд» эндэхи газар уһые, шабарые эмхи гуримгүйгөөр ашаглажа, бог шоройгоор, ноблшо ноохойгоор бузарлажа эхилээ бшуу. Тиимэһээ республикын Агропромсоюзай дэргэдэхи «Бурятколхозздравница» гэһэн эмхи, райсоведэй гүйсэдкомһоо зүбшөөл абажа, эндэ амаралтын гэр бариха аргатай болобо.

Имагтал хүдөө ажахын һалбариин хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай эндэ амарха, бэеэ заһаха байһаниинь һайшаалтай. Шумаагай аршаан дээрэ баригдаһан амаралтын байшангуудһаа ороһон олзо оршын 75 процентнь районой бюджедтэ дамжуулагдаха юм. Мүн бусадшье предприяти, ажахынууд өөһэдынгөө ажалшадай амарха коттедж болон байшан гэрнүүдые бариха аргатай болонхой.

К. ТУЛУЕВ.

ФЕСТИВАЛЬ ҮНГЭРӨӨ

Нёдондо жэлдэ ВЛКСМ-эй Ивалгын районно комитедэй үүсхэлээр Сэлэнгэ мүрэн шадар оршодог районуудай залуушуулай фестиваль үнгэргэгдөө һэн. Тихэдэ оройдоол Сэлэнгын, Ивалгын хоёр районой түлөөлэгшэд хабаадаа бэлэй. Мүнөө жэлдэ залуушуулай фестиваль Сэлэнгын райондо үнгэргэгдэбэ. Эндэ Сэлэнгын, Хяагтын, Захааминай, Прибайкалиин районуудай залуушуул хабаадаһан, спортын зүйлнүүдээр мүрысэбэ.

«Сэлэнгэ-90» гэһэн залуушуулай фестивальда хабаадагшад элдэб янзын шог ёгто эстафетэнүүд болон конкурснуудые үнгэргөө. Дуу хатарта дуратайшуул мүн лэ мүрысөө юм.

Иимэ фестиваль ерэхэ жэлдэ Прибайкалиин райондо үнгэргэгдэхөөр хараалагданхай.

А. ФАРФУТДИНОВ.

МВД-һээ МЭДЭЭСЭНЭ:

Июль һарын үнгэрөөд байһан долоон хоногой туршада республика дотор 180 гэмтэ ябадал хэгдэбэ. Тэрэ тоодо 4 хүниие алаһан, 15 хүндэ зоргоюута добтолжо, сохиһон, 2 эхэнэрые хүсөөр эдлэһэн, 5 ушарта тонохо һэдэлгэ гаргаһан, гүрэнэй, ниитын, үмсын зөөри хулгайлһан 97 хүн элирүүлэгдэһэн, 21 автомототранспорт хулгайлһан ба бусад элдэб хулиган ааша гаргагдаһан байба.

Июлиин 9-нэй һүни Закаменск хотын больницада тархияа ехээр гэмтэһэн Гонтов оруулагдаһан байгаа. Мүрдэлгэ хэхэдэ, сугтаа архидаһан Полонных В. С., Михайлов С. Г. гэгшэд тэрэниие сохиһон байба.

Июлиин 10-да Улаан-Үдын Жердевэй нэрэмжэтэ үйлсэдэ Ячевский И. В. нэгэ эхэнэрые хутагаар хадхаа, мүн лэ энэ үдэр Витим голой эрьедэ ГАП-1 предприятиин жолоошон Цивилев А. В. буу табижа байһаар хуулиин наһа гүйсөөгүй басаганай хүлыень шархатуулаа. Һогтуугаар аашалһан эдэнэр милициин хүдэлмэрилэгшэдтэ баригдажа, мүрдэлгэ хэгдэнэ.

Хяагтын районой Мөөрөөшын совхозой хүдэлмэришэн Игумнов Н. Т. сугтаа архидаһан Ж. гэгшые хутагаар хадхажа алаһан байба. Улаан-Үдэ хотын «Бурводстрой» гэһэн автобусуудай буудал дээрэ М. гэгшэ ехээр сохиулһан юм. Тэрэниие хаанашье хүдэлдэггүй Брянский В. В. сохиһон байба.

Июлиин 14-нэй үдэр Ключи тосхон шадар танигдаагүй хүнүүд хулиган ааша гаргажа, хоёр буугаар буудажа эхилһэн юм. Талаан болоходоо, эндэ хэншье гэмтээгүй. Мүрдэлгэ хэхэдэ, Ивалга тосхондо ажалладаг Калённых П. П., Исаков С. А., Брянский Н. В., «Бурводстрой» трестын бульдозерист Рязанов В. А., гэгшэд иимэ ааша гаргаа гэжэ элирүүлэгдээ.

Июлиин 15-най үдэр Шулуутай тосхонһоо холо бэшэ газарта булагдаһан Митяев О. Г. гэгшын бэе олдобо. Тэрэ байгша оной июниин 29-һөө хойшо бэдэрэлгэдэ байһан юм. Арадай депутадуудай Загарайн районно Соведэй гүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай хүдэлмэрилэгшэдэй үсэд нэтэрүүгээр бэдэрэлгэ, мүрдэлгэ хэһэнэй һүүлээр зэмэтэн элирүүлэгдээ. Тэрэнь Шулуутай станциин вагонуудые шалгадаг Евстигнеев И. В. болоно. Эдэ хоёр сугтаа архидаһанай һүүлээр хэрэлдэһэн байгаа. Эндэ нэгэндээ нэтэрһэн Евстигнеев нүгөөдэеэ хутагаар хадхажа алаад, нүхэ малтажа нюуһан байба.

Үнгэрөөд байһан үе соо харгын-транспортна 26 аюул, 4 түймэр болоһон байна. Эндэ 9 хүн наһа бараһан, 31-ниинь, тэрэ тоодо 5 үхибүүн гэмтэһэн байха юм.

Улаан-Үдэ хотын дотоодын хэрэгүүдэй таһагуудта элдэб хулиган аша гаргаһан, һогтуу ябаһан 899 хүн оруулагдажа, захиргаанай яла, зэмэдэ ороһон байха юм.

Буряадай АССР-эй МВД-гэй пресс-бүлэг.

ТЕЛЕВИДЕНИ

ИЮЛИИН 23-һаа 29 БОЛОТОР

ПОНЕДЕЛЬНИК, 23

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—«Герой нашего времени»—баримтата фильм. 10.10—Крапоткино хотодохи гэр бүлын һайндэр. 10.50—Мультфильм. 11.10—«Юнга со шхуны «Колумб»—үхибүүдтэ фильм. 12.25—«Дэлхэйе тойрон»—альманах. 13.30—Время. 16.30—Египедэй национальна һайндэртэ — Революциин үдэртэ. 17.00—Хүүгэдтэ дамжуулга. 18.00—Бултанда хабаатай педагогико. 19.00—Время. 19.30—һайн һайхан дура хүсэлэнгүүдэй наадануууд. Спортивна гимнастика. Хүнгэн атлетикэ. 22.00—Время. 22.30—«Бенони и Роза»—6 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи сери. (Норвеги). 22.30—«Маэстро». Дирижёр Кирил Кондрашин (Голландиин телевидени). 00.35—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Живые герои»—үхибүүдтэ фильм. 10.30—Гоологүүдай уран һайханай коллективүүдэй концерт. 11.00—П. Ершов. «Конек-горбунок». 12.30—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда» гэһэн дамжуулгын хабсаргалта. 14.00 — һайн һайхан дура хүсэлэнгүүдэй наадануууд. Академическэ һэлюурдэлгэ. Тамаралга. Спортивна гимнастика. Хүнгэн атлетикэ. УЛААН-ҮДЭ. Хүдөөгэй ажа... 19.30—Байгал. ... общество. ... нууд. МОСКВА ... лан нойрсогты ... —«Сказание о ... —баримтата ... римтата филь... һайхан дура хү... данууд. Ганд... СССР-эй ба ... лагдамал кома... бол. Эхэнэрнү... КНР-эй суглуу... данууд. 23.15—... най нэрэмжэтэ ... зурагай искус... концерт.

ВТОРНИК, 24

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Виталий Семин. Страницы жизни»—баримтата фильм. 10.00—«ВДНХ-дахи гурбан уулзалга»—концерт. 10.40—Хүүгэдтэ дамжуулга. 11.40—һайн һайхан дура хүсэлэнгүүдэй наадануууд. Баскетбол. Эрэшүүл. СССР-эй ба Италиин суглуулагдамал командануууд. 13.10—Время. 13.40—Мультфильм. 13.50—һайн һайхан дура хүсэлэнгүүдэй наадануууд. Волейбол. Эхэнэрнүүд. СССР-эй ба Канадын суглуулагдамал командануууд. Гандбол. Эрэшүүл. СССР-эй ба Японой суглуулагдамал командануууд. 14.50—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 15.55—«Нас водила молодость»—3 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 17.00—«Телеэко»—журнал. 17.30—КПСС-эй XXVIII съездын дүнгүүд тухай хөөрэлдөөн. 19.00—Время. 19.30—һайн һайхан дура хүсэлэнгүүдэй наадануууд. Тамаралга. Хүнгэн атлетикэ. 21.50—Киножурнал. 22.00—Время. 22.30—«Бенони и Роза»—6 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 23.35—Литературно-уран һайханай «Үгэ» программа. 01.25—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильмүүд. 9.45—«Артист, танай гараха ээлжээн». 10.05—«Тайна, известная всем» — үхибүүдтэ фильм. 1-дэхи сери. 11.10 — «Мать и мачеха»—Новосибирск хотоһоо З. В. Бородаевскаягай хүүгэдэй гэр бүлын байшан тухай баримтата фильм. 11.50—«И это все о нем»—уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 13.05—Кукольна театр тухай. 17.15—һайн һайхан дура хүсэлэнгүүдэй наадануууд. Тамаралга. Хүнгэн атлетикэ. УЛААН-ҮДЭ. 18.00—Байгал. 18.20—Буряадай республикын хо... хи хүн зоной ... шиидхэгдээгүй ... хай. 19.00—Б... Илагшад (буря... Байгалай үмэн... 20.50—15-дахи ... холнууд. МОСК... галан нойрсо... 21.15—Вадим ... нууд. 21.45 — ... музей. 22.15—П... нэрэмжэтэ Ул... конкурсдо. ... люди»—совет... «Совпластитал» ... хүдэлмэри ту... фильм.

СРЕДА, 25

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9-30—һайн һайхан дура хүсэлэнгүүдэй наадануууд. Гандбол. Эрэшүүл. СССР-эй ба Че... вакиин суглуулагдамал командануууд. 10.05—Литературно-уран һайханай «Үгэ» программа. 12.05—Эдиршүүлдэ публицистическэ дамжуулга. 13.20—Мультфильм. 13.30—Время. 14.00—«Бухта Юргенса»—баримтата фильм. 15.45—«Нас водила молодость»—3 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 16.50—Л. В. Бетховен. Хүгжэм. 17.30—Марафон-15. 19.00—Время. 19.30—һайн һайхан дура хүсэлэнгүүдэй наадануууд. Тамаралга. Хүнгэн атлетикэ. 22.00—Время. 22.30 — «Бенони и Роза»—6 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. 23.25—Владимир Высоцкий. Монолог. 00.25—Тверскэ губерниин ажаһуугшад тухай.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«У города есть душа»—баримтата фильм. 9.45—Дуу, хатарай «Трусковчанка» ансамблиин концерт. 10.15—«Тайна, известная всем» — үхибүүдтэ фильм. 2-дохи сери. 11.20—«Шапито-Шапито» — фильм-концерт. 12.10—«И это все о нем»—уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 17.15—һайн һайхан дура хүсэлэнгүүдэй наадануууд. Тамаралга. Хүнгэн атлетикэ. УЛАА... Байгал. 19.15—... 19.55—Микрофо... бэ. МОСКВА. ... нойрсогты, бага... «В двух шагах от... миин хореогра... щи тухай бар... 21.50—һайн һа... лэнгүүдэй наад... бол. Эрэшүүл. С... гай суглуулагд... нууд. 23.05—«Ду... «Москва шадар...

ЧЕТВЕРГ, 26

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Мультфильм. 10.20—Артегтэ хүгжэмтэ фестиваль. 11.00—«Кухонный разговор, или монолог счастливой женщины»—баримтата фильм. 11.70—Владимир Высоцкий. Монолог. 12.20—Хүүгэдтэ дамжуулга. 13.20—Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 13.30—Время. 16.20—«Нас водила молодость»—3 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 17.25—Кубын национальна һайндэртэ — Национальна восстаниин үдэртэ. 18.00—Мультфильм. 18.15—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 19.00—Время. 19.30—һайн һайхан дура хүсэлэнгүүдэй наадануууд. Хүнгэн атлетикэ. 21.30—Дэбжэлтэ. Мэдээсэл. Соносхол. 22.00—Время. 22.30—«Бенони и Роза»—6 серитэй уран һайханай фильм. 5-дахи сери. 22.30—Шатанууд. 00.45—Я. Поплавская, А. Тихонович ба «Счастливый случай» бүлэг дуулаха. 01.20—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«На уровне травы»—баримтата фильм. 9.45—«И пока на земле существует любовь»—фильм-концерт. 10.15—«В поисках утраченного сокровища»—уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 11.20 — Мультфильм. 11.55—«И это все о нем»—уран һайханай фильм. 3-дахи, 4-дэхи сери. 14.05—Кукольна театр тухай. 17.15 — һайн һайхан дура хүсэлэнгүүдэй наадануууд. Уһан дээрэ бүмбэгөөр наадалга. СССР-эй ба США-гай суглуулагдамал командануууд. УЛААН-ҮДЭ. 18.00—Киноочерк. 18.20 — Байгал. 18.40—Таксимо һууринай 670-дахи СМП-гэй коллектив тухай Улаан-Үдын студиин «Своя дорога» гэһэн киноочерк. 19.10—Буряад орон. 20.00 — Мультфильм. 20.10—... ажахыгаа эрхил... носхолнууд. МО... «Амгалан нойрэ... шуул!» 21.15—... родок»—барим... 21.30—һайн һай... лэнгүүдэй наад... бол. Эрэшүүл. ... нэрнүүд. 23.00... эта музыка...»—... оркестр байгу... зохёохы ажал ... баримтата филь... жэм ба дуу ... уласхоорондын ... конкурс тухай. ... Л. Бокрадзиин ...

ПЯТНИЦА, 27

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35 — Мультфильмнүүд. 10.05—«Берег русский, берег дальний»—баримтата фильм. 10.25—Шатанууд. 11.45—«Оршон байгыш, Газар дэлхэймнай!» 12.40—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 13.30—Время. 16.00—Ашхабад хотын хүүгэдэй филармониин скрипачнуудай ансамблиин концерт. 16.30—Мальдивай республикын национальна һайндэртэ — Дулдыданги бэшэ байдалай үдэртэ. 17.00—«Ороoһо зөөлгын харгынуудта» — теле-хүүргэ. 18.00—һайн һайхан дура хүсэлэнгүүдэй наадануууд. Бейсбол. СССР-эй ба США-гай суглуулагдамал командануууд. 18.45—Мультфильм. 19.00—Время. 19.30—һайн һайхан дура хүсэлэнгүүдэй наадануууд. Хүнгэн атлетикэ. 21.50—Мультфильм. 22.00—Время. 22.30—«Бенони и Роза»—6 серитэй уран һайханай фильм. 6-дахи сери. 23.30—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 23.40—Хүгжэмтэ дамжуулга. 00.10—«Хараа бодол» программын тусхай дамжуулга. 01.55—һайн һайхан дура хүсэлэнгүүдэй наадануууд. Бейсбол. СССР-эй ба США-гай суглуулагдамал командануууд. 02.40—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Госпиталь»—солдадууд-афганецууд тухай баримтата фильм. 9.55—«Арадай дуунай һайндэр. 10.25—«В поисках утраченного сокровища»—уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 11.30—Мультфильм. 12.00—«И это все о нем»—уран һайханай фильм. 5-дахи, 6-дахи сери. 14.10—Фортепианна хүгжэмэй концерт. УЛААН-ҮДЭ. 16.50—А. Колкер. «Любовь всегда загадка» — Красноярскын хүгжэмтэ комедиин театрай зүжэг. Забһарлалгадань — Мульт... «Чемпионуудай ... Үдын студиин ... —«Талын галнуу... 19.55—Буряад ... нууд. МОСКВА. ... лан нойрсогты ... 21.15—Баримта... —Мэдээсэлнүүд ... 21.30—«Компьют... кордеоноор ... ло». 21.50—һайн ... хүсэлэнгүүдэй ... бол. Эрэшүүл. ... нэрнүүд. Уһан ... геер наадалга. ... паниин суглуула... данууд.

СУББОТО, 28

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—Дуу хадуужа аба. Ехэшүүлдэ ба үхибүүдтэ дамжуулга. 9.45—«Манай саад». 10.15—Худалдаа наймаанай һонин. 10.45—Иранай дневник. 11.00—Ан амитадай аймагта. 12.00—«Хүйтэн дайнай» һүүлээрхи дэлхэй тушаа американ эрдэмтэд-политологуудай хөөрэлдөөн. 12.20—Мультфильм. 12.30 — Урданай аялга һайхан дуунууд. 13.10—Совет-американ хамтын «Диалог» предприяти тухай. 14.00—«Пи» тэмдэгтэй. 15.10—«Союз племени ирокезов»—уран һайханай фильм (ГДР). 16.25—Мультфильм. 16.35 — Эстрадна дуу гүйсэдхэдэг залуушуулай Бүхэсоюзна 5-дахи «Ялта-90» конкурс тухай. 17.00—һайн һайхан дура хүсэлэнгүүдэй наадануууд. Баскетбол. Эрэшүүл. 18.15 — «Ангуудай цирк». 19.00—Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.45 — «Шерлок Холмс и доктор Ватсон»—уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 22.00—Время. 22.30—Поляк дуунай Бүхэсоюзна II фестивалиин түгэсхэлэй концерт. 00.20—Шэнэ һонин. 00.35—«һүниин тэнгэй урда ба һүүлдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—һайн һайхан дура хүсэлэнгүүдэй наадануууд. Спортивна ба уран һайханай гимнастика. 14.00—«Совет Россия»—видеоканал. 16.30—«Риск—благородное дело»—уран һайханай фильм. 17.50—Экран дээрэ—01 албан. 18.15—һайн һайхан дура хүсэлэнгүүдэй наад... Эрэшүүл. 19.00 ... рода Мусорг... концерт. 20.15 ... дура хүсэлэнгүү... Барилдаан. ... нойрсогты, бага... —«И я оставлю... —баримтата фи... Время. 22... мультфильмнүү... карева. «Между... лей»—зүжэг. ... Осиашвилиин ш... руулагдаһан дуу...

ВОСКРЕСЕНИ, 29

СССР-эй ДАЛАЙН-СЭРЭГЭЙ ФЛОДОЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Бултанай эрхилхэ спорт. 9.15—Ритмическэ гимнастика. 9.45—«Спортлотогой» тираж. 10.00—Эртэ үглөөнһөө. 11.00—Эсэгэ орондоо алба хэнэ. 12.00—Үглөөнэй зугаа наадан дамжуулга. 12.30—Аяншалагшадай клуб. 13.30—һайн һайхан дура хүсэлэнгүүдэй наадануууд. Велоспорт. Бокс. Барилдаан. 17.30—Хүгжэмтэ киоск. 18.00—Хүдөөгэй ажалшадта дамжуулга. 19.20—Мультфильм. 19.40—«Большой забег»—уран һайханай фильм (Польшо). 21.20—Бидэ бэдэрхээ гарабабди. 21.50—Фотоконкурс. 22.00—Время. ... мүнхэ зүйлнүүд ... нууд. 22.45—Ахи... хидта уран зохё... га. 23.45—«Дуун... СССР болон ... рондын театра... тухай.

Сэнхир экран

ВОСКРЕСЕНИ, 22

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Бултанай эрхилхэ спорт. 9.15—Ритмическэ гимнастика. 9.45—«Спортлотогой» тираж. 10.00—Эртэ үглөөнһөө. 11.00—Эсэгэ орондоо алба хэнэ. 12.00—Үглөөнэй наада зугаанай дамжуулга. 12.30—«Дэлхэйе тойрон»—альманах. 13.30—Элүүр энхэ байлга. 14.25—Мультфильм. 14.45—«Пламя» ансамблиин концерт. 15.00—һайн һайхан дура хүсэлэнгэй наадануууд. Спортивна гимнастика. Тамаралга. 17.45—«һайн һайхан дура хүсэлэнгэй наадануудай баярай оршон байдалда нээгдэлгэ. 19.45 — Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд. 21.05—«Наш любимый детектив»—киноконцерт. 22.00—Время. 22.30—Хэтэдээ мүнхэ зүйлнүүд тухай бодолнууд. 22.45—Бенони и Роза»—6 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери (Норвегиин телевидени). 23.50 — Фильм-концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—«Зарядкада зогсогты». 9.15 — «Отцы и дети»—уран һайханай фильм. 10.30—Режиссёр М. Соосарай фильмүүд. 11.30—«Воскресные дети»—баримтата фильм. 11.45—Поляк дуунай бүхэсоюзна II фестиваль. Конкурсын III шата. 13.15—«Совет Росси» — видеоканал. 15.45—Валентина Пономарёва дуулаха. 16.50 — Уласхоорондын шэнжэлэл. 17.45 — Хэблэлэй клуб. 19.45 — һайн һайхан дура хүсэлэнгэй наадануууд. Академическэ һэлюурдэлгэ. 21.05—Арадай аялга дуунууд. 21.25—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.30—«Номгон далайн эрье шадар байгаали хамгаалгын асуудалнууд тухай баримтата фильм. 22.00—Время. 22.30—Эрхэтэдтэ граждан оборона тухай. Кинопрограмма. 22.55 — һайн һайхан дура хүсэлэнгүүдэй наадануууд. Марафон. Эхэнэрнүүд.

Кино, театрнуудта

ГПКнО, парк им. Орешкова, «Юбилейный», авиазавода, кинотеатр «Дружба», пл. Революции, Советов
Выступление уличных театров, фольклорных коллективов — в 11.

Театр оперы и балета
Гала-концерт «Запад приглашает Восток»—в 19.

Бурятский драм. театр им. Х. Намсараева
Гала-концерт азиатских коллективов — в 19.

«Дружба»
«Улыбка солнца»—в 9-30, «Частный детектив, или Операция «Кооперация»—в 11, 13, 15, 17, 19, 21.

«Родина»
«Черные ступни»—в 10, 16, «Частный детектив, или Операция» «Кооперация»—в 12, 14, 18-10, 20, 21-50.

«Прогресс»
Красный зал—«Тысячелетие»—в 9-30, 11-30, 13-30, 15-30, 17-30, 19-30, 21-30.
Зелёный зал—«Замужем за мафией»—в 10, 12-10, 14-10, 16-20, 18-30, 20-40.

«Октябрь»
Мультфильмы—в 9-40, «Фанот»—в 11, 13, 15, 17, 19, 21.

«Восток»
Мультфильмы—в 13-30, «Замужем за мафией»—в 15, 17, 19, 21.

«Байкал»
«Несуразные каникулы»—в 16-30, «Имя розы» (2 с.)—в 20-30.

«Аршан»
«Лето в раковине»—в 17, «Мой друг — предатель»—в 19, 21.

ДК «Текстильщик»
«Мы обвиняем»—в 17, 19-30.

ПРАВДА ... Мүнөөдэр

СССР-эй Ве... Президиумэй ... виин ба Эсто... гаһан хандал... дэрэй номер... даһанай нээл... даба.

РСФСР-эй ... гай нэгэдэхи ... Кузьмич Пол... гэгдэһэн инте... Россия» газет... мерой нэгэдэ... дохи хуудаһан... хай.

Партиин Бу... КПСС-эй XXVI... гадууд обком... ретарь Л. В. ... лэй-партийна ... дэлмэриин ... В. Р. Булдаев ... райкомуудай ... Улаан-Үдэ хо... на предприяти... шэдтэй уулза... уулзалга дээр... тоосоон «Сы... уулзалганууд» ... тайгаар номер...

Реда...
Р. Б. Г...

НАШ АДРЕС: 670000, УЛАН-УДЭ ул. Каландаришвили, 23

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-65-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-90, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79, п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР. Директор 2-40-45. Н-00453. Заказ № 168